

100 JAAR

Lichamelijke Opvoeding

Jaargang 100 - 30 mrt. 2012

Topic: Gezonde school

Landelijk lerarenregister

EHBSO LO2

Doede360 leeft!

Nummer

3

Inhoud:

TOPIC

Topic Gezonde school

Iedereen heeft tegenwoordig iets te zeggen over gezondheid en wat je daarvoor allemaal moet doen. Gezondheid heeft meerdere aspecten. Jan Rijpstra schrijft erover op zijn Eerste pagina. En ook Mery Graal doet mee. Twee artikelen over hoe het mbo gezondheid aanpakt en invult en een interview over psychische gezondheid completeren het topic.

04 | Een gezond mbo presteert beter / *Sanne de Josselin de Jong*

06 | Blijf bij je leerlingen / *Adrie de Herdt en Maarten Massink*

18 | Een gezonde marathon / *Sandra Bon en Jan Jansen*

46 | Column, De omgeving maakt ons en onze leerlingen dik / *Mery Graal*

Rectificatie

In *Lichamelijke Opvoeding 2* stond bij het artikel over de sportloopbaancoach (pag. 11 en verder) de naam van Gert van Driel vermeld als auteur. Het meeste schrijfwerk is echter verricht door Michiel Kruiswijk. En dat mag natuurlijk niet onvermeld blijven! *De redactie*

En verder

10 | Kennismakingsmappen verbinden sport en LO / *Kara Meijer, Vincent Weggemans en Marco Jansen*

16 | Minister: niet doen! / *Hans Dijkhoff*

19 | EHBSO LO2, hoe te beoordelen? / *Koen Anthoni*

37 | Human Movement and Sports in 2028 (2) / *Berend Brouwer*

40 | Arbeidsmarkt branche Sport en bewegen in balans / *Bart van den Bosch*

42 | Landelijk lerarenregister officieel geopend / *Baukje Zandstra*

44 | Onderwijs ziet kracht van sport / *Nancy Alders*

47 | Doede360 leeft!

PRAKTIJK

22 | Kennismakingsmappen Hockey en Korfbal

32 | Met z'n allen aan (de) slag (1) / *Gwen Weeldenburg en Bart Neutkens*

RUBRIEK

03 | Eerste pagina

20 | (KV)LO en recht

46 | Column / *Mery Graal*

48 | Van het bestuur / Samenvatting notulen
wintervergadering

50 | Boeken

52 | Scholing

55 | (KV)LO-nieuws

Het aantal adverteerders dat de crisis voelt, is groter geworden. Dat betekent minder advertenties. Vandaar dat de indeling is aangepast. Vaste rubrieken staan op andere plekken dan je gewend bent, maar dat is dan ook alles wat verandert.

KVLOWeb.nl

FOTO OMSLAG: ANITA RIEMERSMA
PRAKTIJKCOVER: ANITA RIEMERSMA

Gezondheid is meer dan overgewicht

Lichamelijke opvoeding en gezondheid worden sinds jaar en dag met elkaar in verband gebracht. Al rond 1850 werd de waarde van een gezond en getraind lichaam als een vereiste gezien om de 'verdediging van het land' te waarborgen. Het was Thorbecke zelf die gymnastiek op de agenda zette en een warm pleitbezorger was van gymnastiek op school. Zo stelde hij in 1863 bij de Wet op het Middelbaar onderwijs: ".....ieder die de bevordering van de fysieke gezondheid, van de lichamelijke krachtsontwikkeling bij onze publieke instelling van onderwijs voorstaat, zal in mij steeds een krachtig bondgenoot vinden".

Specifieke aandacht voor gezondheid in de gymles zien we via de invloed van het Zweedse stelsel komen en mede dankzij professor Buytendijk kwam er onder invloed van de Olympische Spelen 1928, meer aandacht voor fysiologische principes.

De KVLO zette in de jaren tachtig het offensief in tegen de bewegingsarmoede. Hierbij werd de gezondheid van de leerlingen mede in verband gebracht met te weinig uren gym.

Met het begin van de 21^e eeuw kwam de gezondheid ook politiek gezien meer en meer op de voorgrond te staan: de hoge kosten van de gezondheidszorg, de kosten van sportblessures en de toename van het aantal mensen met overgewicht. Ook op de scholen kwam meer aandacht voor gezondheid wat vertaald werd naar aandacht voor gezond gedrag.

Het dilemma waar een overheid, school of andere instelling mee worstelt, is de vraag wat is je eigen verantwoordelijkheid en wanneer wordt die eigen verantwoordelijkheid ondergeschikt aan het collectief? Op dit moment wordt er wel eens teveel nadruk op de scholen gelegd als het gaat over het tegengaan van overgewicht en obesitas. Het lijkt alsof er niets anders meer bestaat. Campagnes worden gestart maar tegelijk weten we uit ervaring dat een campagne kortdurend is terwijl het gaat om een langdurige gedragsbeïnvloeding. Dat betekent dat in de lessen LO er ook aandacht voor het gezondheidsaspect moet zitten. Het moet verweven zijn met het gehele schoolleven en niet alleen in de vorm van een projectje. Dat dit heel goed kan, bewijzen twee verhalen in het voorliggende topic waarin de mogelijkheden van een integrale benadering vooral op het mbo beschreven worden.

Wij hebben een vak waarin we dicht bij de leerlingen staan, waar het lichamelijke een grote rol speelt en waar je als leraar veel invloed op kunt uitoefenen. Met onze missie: 'Wij leren kinderen goed bewegen' kunnen we ook een bijdrage aan het gezondheidsbesef van kinderen leveren. Daar horen mijns inziens ook kennis van EHBO, AED en het tegengaan van blessures bij. Juist omdat de lichamelijke een grote rol speelt, kunnen we ook met een andere kant van gezondheid uit de voeten. Psychisch gezond zijn, lekker in je vel zitten, is ook heel belangrijk. Weerbaarheidstrainingen kunnen daarin een rol spelen, getuige het interview met Adrie de Herdt. Dat kan als er een veilige sfeer heerst op school. Ik wens jullie veel genoeg met dit nummer en in het bijzonder het topic.

Jan Rijpstra

Het schrikbeeld van beleidsmakers

COLOFON

Lichamelijke opvoeding

is een uitgave van de Koninklijke Vereniging van Leraren Lichamelijke Opvoeding (KVLO)

Redactie: Hans Dijkhoff (hoofdredacteur) Maarten Massink (praktijkredacteur) Jacqueline Tangelder (redactiemedewerkster) Redactieraad: Hilde Bax, Marianne van Bussel, Peter Barendse, Jan Faber, Frank Jacobs, Liesbeth Jans, Mark Jan Mulder, Chris Mooij (VZ), Jorg Radstake en Sebastiaan Platvoet. Redactieadres: KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist, e-mail: redactie@kvlo.nl. Abonnement Lichamelijke Opvoeding: Jaarabonnement € 60,- (buitenland € 80,-) Losse nummers € 5,- (excl. verzendkosten)
Handelsadvertenties: Bureau Van Vliet BV, Passage 13-21, Postbus 20, 2040 AA Zandvoort, fax: 023 571 7680 e-mail: zandvoort@bureauvanvliet.com www.bureauvanvliet.com.
Verschijningsdata 2012: 27 jan., 24 feb., 30 mrt, 27 april, 25 mei, 29 juni, 31 aug., 28 sep., 26 okt., 30 nov., 21 dec. Druk: Drukkerij Ten Brink Meppel, Postbus 41, 7940 AA Meppel. Tel.: 0522 855 111. Vormgeving+Opmaak: FIZZ reclame+communicatie, Stationsweg 44a, 7941 HC Meppel. Tel.: 0522 246 162. Aanbieding en plaatsing van teksten en foto's houdt tevens mogelijk gebruik op de KVLO-website in, uiteraard met vermelding van auteur en fotograaf. Overname van artikelen is alleen toegestaan met bronvermelding en na goedkeuring van de auteur. De redactie is verantwoordelijk voor de samenstelling. Niet alle artikelen behoeven de (volledige) instemming van de redactie te hebben. Wij hebben dit magazine met uiterste zorg samengesteld. Wij hebben daarbij steeds getracht mogelijke rechthebbenden te achterhalen. Indien u onverhoopt meent rechten te kunnen doen gelden, dan verzoeken wij u dit kenbaar te maken bij de redactie.

Een gezond mbo presteert beter

De frituurpan is weg, rokers staan uit het zicht en medewerkers sporten onder werktijd. Op de locatie Dokterspad van Landstede Groep worden de eerste concrete resultaten zichtbaar van het werken met de Gezonde School-aanpak.

Door: Sanne de Josselin de Jong

Een 'Gezonde School' stimuleert op integrale en structurele wijze de gezondheid van studenten en medewerkers. Zo kunnen gezondheidseffecten op langere termijn vastgehouden worden. De digitale handleiding 'Gezonde School voor het mbo' ondersteunt mbo-instellingen bij het werken aan gezondheidsbevordering en preventie. 'Volgens de Gezonde School is werken aan gezondheid meer dan een gezonde schoolkantine op de ene locatie en een sportprogramma op de andere. Juist door de bundeling van losse elementen, die je weloverwogen en voor een langere periode inzet, bereik je daadwerkelijk effect', legt Bart van den Bosch,

projectleider Gezonde School binnen de Landstede Groep, uit. Locatie Dokterspad startte vorig jaar met de Gezonde School-aanpak.

Vitaler

Een Gezond mbo draagt op verschillende manieren bij aan de gezondheid: gezonde studenten en medewerkers presteren beter en verzuimen minder. 'Onze studenten beseffen nu beter dat het belangrijk is om gezond te zijn, dat ze hierdoor beter presteren en een interessantere, want vitalere kandidaat zijn in een sollicitatiegesprek', vertelt Van den Bosch. 'Bovendien heeft een Gezond mbo een goede uitstraling. Je hebt als school een visie die je zichtbaar uitdraagt.'

Gezondheid op meerdere niveaus

Binnen het mbo krijgen uiteenlopende gezondheidsthema's aandacht, zoals voeding, middelengebruik en psychische gezondheid. Onderzoek toont aan dat een aanbod van

activiteiten op meerdere niveaus - gezondheidseducatie, beleid, omgevingsfactoren en signalering van gezond gedrag - het meest effect heeft. Op de locatie Dokterspad vervullen conciërges en coaches die signalerende rol. 'Zij staan in contact met medewerkers van het Studie Informatie Punt. Hierin zit ook een medewerker uit het Zorgadviesteam', legt de projectleider uit. De coaches volgen een training die samen met de GGD ontwikkeld is: 'Hierin leren ze welke werkvormen er zijn om het onderwerp gezondheid bespreekbaar te maken in coachingsgesprekken.'

Schoolbrede keuze

De digitale handleiding 'Gezonde School voor het mbo', gebaseerd op principes uit het projectmanagement, ondersteunt mbo-instellingen bij de verschillende stappen binnen de Gezonde School-aanpak. Zo bevat de handleiding een argumentenkaart voor het creëren van draagvlak binnen de organisatie. Van den Bosch: 'Je moet er als hele school achter staan. We hebben presentaties gege-

ven en bij overlegmomenten gezeten. Zo heb ik veel met de facilitaire dienst en zelfs met cateringmedewerkers gesproken. Een uitdagende, maar ook intensieve klus.'

Leefstijltest

Met de directie, facilitair coördinator en sportcoördinator werd besproken hoe breed de Gezonde School ingestoken zou worden. Dit leidde tot een projectplan. Een belangrijk onderdeel hiervan is het in kaart brengen van de gezondheid van medewerkers en studenten: het wordt dan duidelijk waar de gezondheidsprioriteiten van de school liggen. In de handleiding staan verschillende inventarisatiemethoden. Zoals de digitale leefstijltest Testjeleefstijl, die alle eerstejaars van de locatie Dokterspad deden. Van den Bosch: 'Je kunt ook de zorgcoördinator interviewen en zo je prioriteiten bepalen. Dat kost minder tijd. Maar dat betekent dat er geen 3.500 studenten achter de computer zitten en een leefstijladvies krijgen. De test is het begin van het bewustwordingsproces bij studenten.'

Aansluiten

De resultaten dienen als input om gerichte keuzes te maken in gezondheidsthema's. 'Hier richten wij onze gezondheidseducatie op in. Ook nemen we het mee bij het schrijven van de leerwerkprestaties', legt de projectleider uit. Bij het kiezen van activiteiten vormt de huidige situatie van de school het uitgangspunt. 'Onze locatie ging van oudbouw naar nieuwbouw. Ik heb bij verschillende bouwoverleggen gezeten om ervoor te zorgen dat gezondheid daar al geborgd werd. Dit resulteerde in de gezonde kantine en licht en ruimte in de school. Ook is er in de tekeningen rekening gehouden met sportaccommodaties en rookzones.'

Zichtbaar resultaat

Voor de locatie Dokterspad is het nog te vroeg voor een evaluatie. De eerste reacties zijn echter positief. 'Er is nu een vast bedrag voor gezondheidsbeleid gereserveerd en we gaan de Gezonde School waarschijnlijk uitrollen naar een van de middelbare scholen die ook onder de Landstede Groep valt', vertelt Van den Bosch. Ook zijn er al zichtbare veranderingen. 'Als je nu de school binnenkomt, zie je hele bewuste keuzes. In het licht en de ruimte, de drankjes, een centrale plek waar fruit ligt, in afvalscheiding. Het heeft de school een hele nieuwe look & feel gegeven'.

Sanne de Josselin de Jong werkt bij STIVORO/RIVM

Aan de slag met de Gezonde School?

Op www.gezondeschool.nl staat een overzicht van organisaties die begeleiding of ondersteuning kunnen bieden. Ook vind je hier een overzicht van mbo-scholen die beschikken over Gezonde School-activiteiten voor zowel medewerkers als studenten.

Samenwerkingspartners

De handleiding is in opdracht van het Ministerie van VWS ontwikkeld door het Centrum Gezond Leven van het RIVM in samenwerking met MBO Diensten en het NIGZ. Om goed aan te sluiten bij de praktijk zijn ook mbo-instellingen, GGD'en en andere gezondheidsbevorderende instellingen bij de ontwikkeling betrokken.

Meer informatie
www.gezondeschool.nl

Contact:

bartvandenbosch@kvlo.nl

Blijf bij je leerlingen

Een interview met Adrie de Herdt over weerbaarheid van adolescenten

Je kunt de gezonde school ook vertalen naar je mentale gezondheid. Die wordt mede gecreëerd door veiligheid. In ons vakblad 'Lichamelijke Opvoeding' editie 7 van augustus 2010 is een artikel geplaatst naar aanleiding van een interview dat ik had met Adrie de Herdt. Een deeltijdstudent pedagogiek aan de Hogeschool van Amsterdam. Hij heeft naast zijn studie een jarenlange ervaring in een praktijk voor weerbaarheidstrainingen op alle niveaus. Van internationaal gevangeniswezen tot Nederlandse onderwijspraktijken. Hij heeft een visie op het geweld in onze samenleving en hoe daar mee om te gaan. Daar wil hij wat mee doen in de samenleving. Via een studie pedagogiek hoopt hij bruggen te slaan naar opvoedingsinstituten.

Door: Adrie de Herdt en Maarten Massink

Het gevoel van veiligheid dient de basis te zijn in iedere samenleving. Zeker in school. Daar heeft hij op latere leeftijd observatieonderzoek voor uitgevoerd naar het onderlinge wangedrag van adolescente scholieren uit verschillende onderwijsniveaus. Een onderzoek met interessante resultaten. Adrie gaf aan 'meer' te willen doen met de resultaten van zijn observatieonderzoek. Een vage omschrijving van mogelijke toekomstige activiteiten als pedagogiekstudent. Ondertussen heb ik Adrie verschillende malen mogen meemaken tijdens het uitvoeren van stages in het kader van zijn afstudeeronderzoek. Het onderzoek richt zich op het ontwikkelen van een moderne leermethodiek voor het weerbaar maken van adolescente scholieren.

Gebrek aan veiligheid als probleem

Hoe kwam jij ertoe jezelf toe te leggen op het ontwikkelen van weerbaarheid bij scholieren?

Veiligheid wordt tegenwoordig ervaren als een probleem. Hoe kan dit anders binnen een sfeer waarin elke leraar en leerling zelf of via familie, vrienden, klasgenoten en de media in contact komt met intimidatie, agressie en criminaliteit. Zelfs letterlijk binnen diens school- of leefomgeving. Tijdens mijn stages waren verschillende vechtpartijen op school het gesprek van de dag. Ook heb ik docenten gesproken die letterlijk aan hun eigen voordeur zijn bedreigd door leerlingen. Zelfs op mijn eigen

opleiding binnen het hbo is een docent door diens studenten bedreigd. Op elke school in Nederland weten leerlingen en leraren wie de lokale raddraaiers zijn. In het blad Justitiële Verkenningen dat in 2000 verscheen, vertelt onderzoeker K. Witbrood over het toegenomen gewelddadige gedrag van jongeren: 'Uit daderenquêtes waarin aan jongeren zelf gevraagd is of zij gewelddadig gedrag vertonen blijkt eveneens een toename in het aantal jongeren dat dergelijk gedrag vertoont'.

Wij hebben het over kinderen en jongeren waarvoor 'Halt-afdoeningen' en 'Stop-reacties' in het leven zijn geroepen. Stop-reacties zijn gericht op pedagogische ondersteuning van ouders met criminele 12-minners! De media doen de rest met uitzendingen over geweld op scholen in Nederland.

Als 51-jarige deeltijdstudent keer ik terug naar de leslokalen. Nu zit ik na meer dan vijftig jaar afwezig te zijn geweest, zelf achter het bureau van de docent en sta ik zelf voor het smartboard, de oude lessenaar en het groene schoolbord van vroeger. Het eerste dat mij opviel waren de soms brute onderlinge omgangsvormen op school. Ik kwam er achter dat sommige docenten al tussen september en december uitvallen terwijl er leerlingen zijn die al voor de vierde maal een schoolswitch maken. Wie geven er nog lessen en wie volgen die lessen? Wat gebeurt er op onze scholen? Wat is er in al die tijd dat ik niet meer op school aanwezig geweest ben gebeurd met ons onderwijs?

Autoriteiten hebben het steeds moeilijker de veiligheid te garanderen. Dit is niet alleen landelijk zo voor onze regeerders maar ook op kleinere schaal bijvoorbeeld voor docenten die er niet in slagen voor een veilige leeromgeving te zorgen. Hiermee komt de legitimiteit waarmee docenten naar hun leerlingen optreden onder druk te staan. Vergelijkbaar met de tanende legitimiteit van iedere regering die niet goed voor de veiligheid van haar burgers kan zorgen. Binnen het onderwijs is dit juist voor adolescenten van belang omdat zij vragen om regels die hun helpen veiligheid te mogen ervaren waarbinnen zij zichzelf mogen ontwikkelen naar volwassenheid.

Instructie

De groei van hun gevoel van onveiligheid voedt het onbehagen waarmee adolescente scholieren onze klassen binnenkomen. Zij ervaren zelfs op school geen vanzelfsprekende veiligheid meer. Zij weten van elkaar wie er gewapend op school rondlopen en detectiepoortjes doen hier niets aan af. Deze (jonge) burgers van ons land worden gedwongen zelf hun problemen op te lossen. Zij moeten weerbaarder worden om ongestoord de verschillende belangrijke ontwikkelingsfasen van hun leven door te kunnen komen. Het is niet voor niets dat onze regering inzet op het weerbaar maken van de burgers van ons land. Mijn antwoord op jouw vraag luidt dus dat op verschillende niveaus binnen onze samenleving het steeds moeilijker wordt de veiligheid te garanderen. Vandaar mijn afstudeeronderzoek naar hoe adolescente scholieren het beste weerbaar te maken zijn.

Zorg voor veiligheid

Wat is de betekenis van jouw onderzoek?

Naar mijn idee is mijn onderzoek van groot maatschappelijk belang. In zijn boek 'De veiligheidsutopie' analyseert Hans Boutellier, bijzonder hoogleraar Politie- en Veiligheidsstudies aan de Vrije Universiteit, de toegenomen criminaliteit en behoefte aan veiligheid. Ronduit onthutsend is het volgende dat hij schrijft: 'Een geschat aantal van circa één miljoen geweldsdelicten betekent dat per honderd inwoners boven de zestien jaar acht geweldsdelicten per jaar plaatsvinden. Indien dit zich zou verspreiden over de gehele bevolking komt in tien jaar tijd bijna iedereen wel een keer aan de beurt'. Er zijn verschillende plaatsen waar publiek geweld zich voordoet. De auteur komt tot de volgende telling: 'de woonwijk (35%), het verkeer (24%) en de uitgaanscentra (19%)...'.

Over een bepaalde rekenperiode loopt iedereen in onze samenleving de kans om één keer in aanraking te komen met criminaliteit. Bovendien blijkt criminaliteit voor een groot deel plaats te vinden daar waar kinderen en jongeren vaak aanwezig zijn: hun woonwijk en de daarin aanwezige scholen, het verkeer onderweg naar en van school en de uitgaanscentra. Criminaliteit waar politie, bestuurders, leidinggevenden en leerkrachten geen vinger achter kunnen krijgen terwijl kinderen en jongeren van deze volwassenen afhankelijk zijn voor hun veiligheid.

Tegelijk valt het mij op welk een groot gedeelte van de opvoeding van onze kinderen en jongeren door ouders uit handen gegeven wordt. Zij brengen dit voor rekening van anderen. Zelfs het maken van huiswerk laten ouders tegenwoordig over aan derden. Anno 2012 is huiswerkhulp een 'booming business' en in zakelijk opzicht begrijp ik wel dat ondernemers in dit gat springen. De argumenten waarmee zij dit opvoedingsgat vullen zijn tekenend voor de deplorabele staat van de gemiddelde opvoeding. Ondernemers voeren aan dat zij huiswerkhulp aanbieden omdat 'ouders zich dan minder schuldig voelen omdat er na schooltijd iemand hun kinderen op kan vangen'. Of dat ouders 'thuis rust willen omdat er over huiswerk toch vaak ruzie ontstaat' en dat pubers 'thuis vaak geen discipline hebben en daar teveel afleiding is'. Ouders geven hun kinderen ter opvoeding eerst aan docenten over en daarna aan betaalde huiswerkbegeleiders maar gaan er helemaal aan voorbij dat hun kinderen juist dit helemaal niet willen. Kinderen willen ouders die voor hun zorgen.

Praktisch weerbaar in plaats van zelfverdediging

De lesinhoud van de door mij onderzochte nieuwe leermethodiek voor scholieren richt zich daarom niet enkel op het aanleren van »

Contact:

info@sta-vast.nl

zelfverdedigingstechnieken zoals dit bij allerlei weerbaarheid- en verdedigingsinstituten en vechtsportclubs, -scholen en -verenigingen plaatsvindt. Ik onderzoek een manier om adolescente scholieren puur praktijkgericht weerbaar te maken zodat zij een goede plek voor zichzelf kunnen vinden en behouden binnen onze als gevaarlijk, agressief, bedreigend en gewelddadig ervaren postmoderne bange samenleving. In mijn afstudeeronderzoek gebruik ik cijfers van het Centraal Bureau voor Statistiek: 'In 2008 zegt 23 procent van de jongeren van 15 tot 25 jaar zich wel eens onveilig te voelen'. Dit is één op de vijf!

Daarnaast is het zo dat hoe mensen leren omgaan met fysiek geweld hen kan helpen leren omgaan met andere inbreuken op hen leven. Hoogleraar Boutillier zegt hierover zelfs letterlijk: 'Er valt naar mijn mening veel te leren van de risicoanalyse op het fysieke terrein'. Scholieren zonder enige ervaring met het uitoefenen van geweld maar die dreigen op hardhandige wijze in aanraking te komen met agressie, bedreiging en geweld, kunnen volgens mijn onderzoek weerbaarheidstrainingen gebruiken om op andere terreinen in hun leven meer assertief te worden. Scholieren die een verbetering van hun weerbaarheid goed kunnen gebruiken zonder agressie te misbruiken.

In zijn boek 'Omgaan met moeilijke mensen, naar een professionele aanpak' dat in 2010 verscheen, zegt de auteur C.A.L. Hoogduin over weerbaarheidstrainingen: 'Het gaat dus vooral om het stimuleren van probleemoplossend gedrag'. Gedrag dat kinderen en jongeren niet aangeboren is en binnen onze huidige cultuur van een angstige samenleving niet van huis uit aangereikt krijgen. Hoogleraar Frits van Oostrom schrijft in zijn boek 'Een zaak van alleman' over de taak van ons onderwijs binnen de hedendaagse Nederlandse cultuur: 'Onderwijs is nu eenmaal altijd veruit het voornaamste vehikel geweest voor het doorgeven van culturele kennis'.

Besmettelijk gedrag

Wat betekent jouw onderzoek in het leven van de individuele scholier in ons land?

Binnen mijn onderzoek spelen moderne inzichten over intermenselijke relaties gezien vanuit de in 1996 aan de Universiteit van Parma ontdekte spiegelneuronen en van daaruit de betekenis van spiegelgedrag een grote rol. In zijn in 2007 verschenen boek 'Sociale Intelligentie: nieuwe theorieën over menselijk gedrag' schrijft D. Goleman: 'Dit nabootsen heeft ook biologische gevolgen, aangezien onze gezichtsuitdrukking de gevoelens die we laten zien daadwerkelijk activeert'. Zien van gedrag leidt dus tot gedrag. Het gedrag van de één staat

En doorgaan!

in nauwe relatie tot het gedrag van de ander. Binnen de context van agressie en geweld betekent dit dat er tussen dader en slachtoffer sprake is van een vorm van interactie waarin beiden van positie kunnen wisselen. En beiden dus zowel slachtoffer als dader kunnen zijn. Als wij onze adolescente scholieren hierin niet oefenen zullen gevaarlijke, agressieve, bedreigende en gewelddadige situaties voor hen tot verwarring leiden. En het is nu eenmaal zo dat verwarde mensen meer fouten maken in verwarrende situaties dan mensen die weten wat ze willen.

Docenten horen degenen te zijn die weten wat zij willen en zodra zij ervoor zorgen dat hun gedrag het voorbeeldgedrag is voor scholieren zullen die dit overnemen. Dr. Gert-Jan Pepping werkt als universitair docent bij het Centrum voor Bewegingswetenschappen van de Universiteit van Groningen zegt dat overtuigend juichen de kans op succes vergroot want: 'Gedrag is besmettelijk'.

Leven met de leerlingen

Hoe kunnen docenten erachter komen wat scholieren willen in situaties die gevaarlijk, agressief, bedreigend en gewelddadig zijn?

Ik zou als pedagogiekstudent kunnen kijken door de bril van de ontwikkelingspsycholoog. Ik zou mij neer kunnen leggen bij het idee dat het ego van adolescenten in een bepaalde ontwikkelingsfase hen kan hinderen hun eigen weerbaarheid als een ontwikkelingstaak uit te voeren. Door vanuit de sociale psychologie te kijken naar hoe mensen reageren onder druk van gevaar, agressie en geweld krijg ik als aankomend pedagoog een beter beeld van houding en handelen van scholieren in zo een situatie. Nu krijg ik een heel ander beeld dan dat van het lege en te grote adolescente ego zonder enig kapitaal. Nu zie ik jongeren die vragen om hulp, om regels en vooral om ouders die een eind maken aan de chaos om hen heen.

Mijn achtergrond als ondernemer met een bedrijf dat internationaal veiligheidsadvies levert speelt hierin een belangrijke rol. 'Verdergaand uitvoerend adviseur' is de Nederlandse vertaling van het Engelse 'advanced executive advisor'. Zo een adviseur is niet alleen instructeur maar hij adviseert ook in het 'veld' ten aanzien van uit te voeren

beroepsmatige handelingen en trekt dagelijks met de manschappen op. Zo een 'docent' werkt, eet en slaapt met zijn 'leerlingen'. Hij weet precies wat zijn cursisten willen, wat zij verwachten en hoe de werkomgeving en -situatie eruit ziet. Eigenlijk draait deze manier van lesgeven om het oude meester-gezel-model. Waarin de meester verantwoordelijk is voor een veilige leeromgeving ongeacht alle gevaren op de leerwerkplek. Leerlingen en leraren zien elkaar dag en nacht tot onder de meest extreme condities en hebben een band die veilig en vitaal is en een leven lang duurt.

Blijf bij je leerlingen

Wat vraag jij met dit gegeven van in Nederland werkzame docenten?

Laat ik antwoorden met een anekdote waarin ik als stagiair voor mijn studie pedagogiek ooit samen met een docent de lerarenkamer van een school passeerde. Deze docent zei me: 'dit is nu het moderne competentiegericht onderwijs' en wees naar de lerarenkamer waarin collega's koffie dronken tijdens hun lessen. Aan leerlingen vertellen wat ze moeten doen en daar als leraar verder nooit bij zijn ondergraaft het vertrouwen direct en blijvend. Leerlingen ontwikkelen geen band met zo een leraar en zullen in nood geen contact opnemen. Interessant is het ons te realiseren dat gymleraren feitelijk de enige docenten zijn die continue aanwezig zijn in hun lessen. Voor hen is het onbestaanbaar in de lerarenkamer koffie te drinken terwijl de leerlingen zelfstandig en competentiegericht leren. Van leraren in Nederland vraag ik niets anders dan dicht bij hun leerlingen te blijven. Vergelijkbaar met hoe ik zelf als adviseur train, werk, eet en slaap met cursisten die ik in soms verre buitenlandse beroepsmatig fysieke vaardigheden bij moet brengen. Op een soort van leerwerkplek, in een als beslist gezamenlijk ervaren leefsituatie binnen een bijna middeleeuwse vorm van meester-gezel leermodel. Uiteindelijk zijn alle docenten leidinggevend voor een groep 'volgers'. Terwijl de huidige realiteit van onze complexe, gefragmenteerde en angstige samenleving met een sterk afkalvend veiligheidsgevoel vraagt om verdergaande leidinggevende vaardigheden bij docenten.

Nabijheid; gymleraar als voorbeeld

Hebben (LO) docenten hier eigen verantwoordelijkheden in?

Mijn afstudeeronderzoek voer ik niet uit om met de vinger te wijzen. Maar, leraren en leerlingen worden in het huidige onderwijs door een rooster-maker samengebracht en krijgen van een manager te horen wat er in een klaslokaal geleerd moet worden. Ons onderwijs wordt van afstand aange-

stuurd en dat leidt tot onderlinge afstandelijkheid. Terwijl nabijheid exact datgene is waar adolescente scholieren om vragen. Zij vragen om betrokken, bereikbare en beschikbare docenten die zij kunnen volgen. Laten nu juist gymleraren degenen zijn die een vast honk hebben, die er gedurende lestijden altijd bij zijn en leerlingen letterlijk op activerende wijze uitnodigen mee te komen doen. Het mag geen verbazing meer wekken dat gymleraren de meest populaire docenten zijn. Volgens mij is het goed eens te kijken naar ons bewegingsonderwijs. Te bekijken hoe daarin samengewerkt wordt door leraren en leerlingen om vanuit intensief leren te komen tot samenwerking of omgekeerd vanuit intensieve samenwerking te komen tot leren.

Leiderschapsmodel en bestuurlijk bepaalde context

Welke lering valt er volgens jou uit je onderzoek te trekken?

Op de eerste plaats bestaat er binnen de sociale psychologie het affectief leiderschapsmodel waarin charisma een groot belang kent. Dit psychologisch model is onderzocht door wetenschapper Frederic Dammen van de Erasmus Universiteit in Rotterdam, die hierover schreef dat 'emoties de sociale beïnvloeding kunnen sturen' waarmee hij aan wil tonen dat leiderschap een sociaal beïnvloedingsproces is. Uit mijn eerste onderzoeksgegevens blijkt dat dit psychologisch kader van belang is voor docenten. Misschien zonder het zelf te beseffen bewegen gymleraren zich bijvoorbeeld als docent al binnen dit psychologisch kader in hun contacten met scholieren. Binnen lessen lichamelijke opvoeding worden deze docenten vaak letterlijk lesinhoudelijk gevolgd door hun leerlingen. Leerlingen en leraren gaan samen emotioneel op in de kans op winst of verlies binnen de spelvormen die aangeboden worden tijdens gymlessen. Wellicht valt hier voor vakleerkrachten een voorbeeld in te zien.

Tegelijkertijd realiseer ik me dat (school)bestuurders niets doen met empirisch onderzochte feiten. Zij werken met het toekennen van betekenis aan beschreven verschijnselen bij het opstellen van hun beleid. In het geval van mijn afstudeerscriptie gaat het om ons Nederlands onderwijs en daarin aanwezig negatief veiligheidsgevoel. Uiteindelijk is het de bestuurlijke context die het belang van mijn onderzoek bepaalt. Bovendien kennen mijn onderzoeksresultaten vast tegenargumenten in ander onderzoek die bestuurders hanteren in het door hun op te stellen beleid. Hiermee is docenten de verantwoordelijkheid voor het leersucces van leerlingen afgenomen. Tegelijkertijd heeft de nadruk op de eigen competenties van scholieren hen de vrijheid gegeven eigen keuzes te maken ten aanzien van het leren. Daarmee is de verminderde verantwoordelijkheid van docenten negatief versterkt. Dit maakt het geven van nabijheid aan leerlingen door docenten soms extra zwaar maar des te noodzakelijker. Laten wij als docenten de handschoenen oppakken!

Adrie de Herdt is trainer bij Sta Vast Veiligheidsadvies ◀

Kennismakingsmappen verbinden sport en LO

Met regelmaat verschijnen er kennismakingsmappen waarmee verschillende sportbonden verenigingen gereedschap willen geven waarmee ze hun sport op school kunnen promoten. Voor verenigingen een uitdaging lessen te bedenken voor 'schoolse' omstandigheden qua leerlingenpopulatie en accommodatie. Voor scholen een gelegenheid contact te leggen met sportverenigingen in de buurt die hun sport en vereniging onder de aandacht van leerlingen willen brengen. Als docent LO een kans om contacten te leggen en kennis te nemen van de opvattingen van de sportbonden hoe we leerlingen enthousiast kunnen maken voor hun sport. In het praktijkkatern zijn voorbeelden van de kennismakingsmappen opgenomen. (red.)

Door: Kara Meijer en Vincent Weggemans (hockey)
Marco Jansen (korfbal)

H Hockey

De KNHB wil leerlingen laten zien hoe leuk hockey (eigenlijk) is. Maar er zit meer achter. Sport, bewegen en onderwijs horen bij elkaar en versterken elkaar. Sport en bewegen is niet alleen leuk om te doen, het levert ook een belangrijke bijdrage aan de motorische, sociale en cognitieve ontwikkeling van jongeren. Jongeren die voldoende sporten en bewegen groeien gezond op en voelen zich ook gezond. Door meer jongeren te laten sporten en bewegen is een goede samenwerking tussen sport en onderwijs essentieel. De afgelopen jaren hebben negentien sportbonden, waaronder de KNHB en NOC*NSF, hard gewerkt om verenigingen te ondersteunen en meer samen te werken met het onderwijs en een extra sportaanbod te verzorgen. Inmiddels is bijna 70% van de hockeyverenigingen actief met schoolhockey en probeert een langetermijnsamenwerking met scholen op te bouwen.

Plezier en veiligheid

Voor het voortgezet onderwijs heeft de KNHB een lesmap samengesteld, waarmee leerlingen uit de eerste twee klassen op een leuke en veilige manier kunnen leren hockeyen. In samenwerking met de KNHB en de Stichting Leerplan Ontwikkeling tekende Robbert Paul Aalbrecht, voormalig bondscoach van de Nederlandse hockeyjeugd en al bijna twintig jaar actief als trainer in de hoofdklasse, voor het lesprogramma en de uitwerking van alle activiteiten. Aalbrecht: "Ik ben zelf docent Lichamelijke Opvoeding in Gouda. Deze ervaring kwam goed van pas. Bij het samenstellen van deze kennismakingslessen zijn we uitgegaan van het meest realistische scenario: een klas van dertig leerlingen in een gymzaal van elf bij twintig meter. Daarbij hebben we ons primair gericht op plezier en veiligheid: hoe kun je een oner-

varen groep van dertig leerlingen leuk laten hockeyen zonder dat ze elkaar met zwaaiende hockeysticks verwonden? Binnen de beperkte ruimte vraagt dat een slimme opzet van de activiteiten, maar natuurlijk ook de nodige discipline van de leerlingen. In de map staan dan ook meerdere tips over veiligheid, bijvoorbeeld dat in de zaal alleen gepusht mag worden en dat de krul van de stick altijd op de vloer moet blijven. Dat betekent niet dat er nooit eens een stick omhoog gaat, maar zo houden we het risico binnen de perken."

Driehoekjes

Een ander probleem voor grote groepen in een kleine zaal is het aantal keren balcontact: hoe zorg je ervoor dat iedereen zo vaak mogelijk een bal aan de stick krijgt? Want juist het 'pielen' met een balletje maakt de sport leuk, ook voor minder ervaren hockeyers. Daarnaast is het (snel) behalen van succes één van de belangrijkste ingrediënten voor plezier. Aalbrecht: "We hebben de activiteiten dusdanig opgesteld, dat alle leerlingen uitgebreid aan de bal komen. De KNHB heeft bij het samenstellen van deze map ook goed gekeken naar trainingsmethoden bij andere sporten. Hoe doen ze het daar? Erg interessant en leerzaam. Daarin verschillen balsporten niet zoveel van elkaar. Hockey is alleen technisch wat moeilijker, omdat je met de stick moet leren omgaan, maar tactisch zijn er veel overeenkomsten. Dat kun je ook zien aan ons lespakket; driekwart daarvan is bruikbaar voor lessen in voetbal, korfbal of handbal. Een voorbeeld: voor veel leerlingen is het lastig in te zien wanneer en hoe ze bij balbezit driehoekjes kunnen vormen. Wij hebben een activiteit bedacht waarin ze niet anders kunnen dan driehoekjes vormen. Op het moment dat ze snappen hoe dat moet, kunnen we weer een stap verder met de tactiek. Zo proberen we de leerlingen in een aantal leuke lessen (iets) beter te maken in hockey."

Lopen met de bal

Driehoeken in de praktijk

Overspelen en aannemen

Maar in elke klas zitten ervaren hockeyers die het allemaal al weten. Hoe betrek je die bij de voor hen soms eenvoudige oefenstof? De KNHB adviseert docenten om zulke spelers als mede-lesgever in te schakelen of als scheidsrechter. Aalbrecht: "Zij kunnen het voortouw nemen in het voordoen van activiteiten, zoals ze later bij iets als turnen zelf weer begeleiding krijgen van een vaardiger klasgenoot. In de spelvorm zet ik meestal de goede hockeyers achterin om het spel te verdelen. Zo komt een pass beter aan en lopen ze niet voorin te pingelen. Zo maak je de activiteiten in de lesmap voor ieder niveau uitdagend. En niet te vergeten in de lesmap staan ook nog zes lessen voor buiten school. In principe vinden deze zes lessen op school plaats, maar kunnen natuurlijk ook op de verenigingsaccommodatie worden gegeven."

Speciale hockeyklas

De lesmap staat vol handige aanwijzingen en tips voor docenten LO. Om ervoor te zorgen dat de oefenstof ook op een juiste manier wordt gegeven, zijn er de afgelopen maanden overal in het land clinics gegeven. Richenel Jacopucci, docent LO aan Het College te Weert, volgde zo'n clinic bij Oranje Zwart in Eindhoven. "Ik heb me zeer vermaakt. Het is natuurlijk altijd leuk om weer de praktijk in te gaan en aan je eigen vaardigheden te schaven. Ik ben zelf absoluut geen hockeyer. Na de academie heb ik het weinig meer gedaan. Ik

ben twee meter lang, dat heeft er ook mee te maken. Dat voortdurende bukken is niets voor mij. Maar een activiteit voordoen, dat kan ik natuurlijk prima. De oefenstof in de map is trouwens op vele manieren te gebruiken; zo staan er tips in om activiteiten moeilijker of juist eenvoudiger te maken. Ik maak dan ook dankbaar gebruik van de beschreven activiteiten. Deze zijn slim in elkaar gezet. Dat geldt eveneens voor de clinic zelf, echt een aanrader. Ik heb er zelf veel profijt van gehad. Nu hebben wij in Weert een bijzonder gunstige locatie voor sportonderwijs: onze school grenst bijvoorbeeld aan een atletiekbaan en aan een hockeyclub met drie kunstgrasvelden. In de daluren kunnen wij van die velden gebruikmaken, dus wij hebben alle ruimte. Ik zou best nog eens een clinic willen volgen waar specifieke oefenstof voor op het grote veld aan bod komt, de ruimte die we hebben wil ik graag benutten. Over de populariteit van hockey hebben wij namelijk geen klagen: vorig jaar hadden we zelfs een speciale hockeyklas, die na schooltijd aparte trainingen volgde."

Schooltoernooi

Docente Marieke Verhoef, van het Gertrudiscollege in Roosendaal, was met haar sectie aanwezig bij de clinic op de velden van Hockey Club Rotterdam. Een leuke oefenles op een indrukwekkende locatie, aldus Verhoef. "Wat een prachtig complex hebben ze daar! Bij onze school moeten we het met een eenvoudig grasveld doen, dus het was heerlijk om op zo'n mooi veld te kunnen spelen. Onze leerlingen hebben er nogal wat moeite mee om op gewoon gras te hockeyen, de bal blijft snel liggen en is moeilijk te controleren. Daarom is het goed dat de

»

Contact:

hockey: kara.meijer@knhb.nl

korfbal: jan-tonny.visser@knkv.nl

lessen op de afmetingen van een gymzaal zijn toegesneden. De technische activiteiten doen we altijd in de zaal, maar we gaan ook nog wel met de hockeybal naar buiten. Die keuze laten we aan de docenten zelf.” Hoewel het nabijgelegen Breda veel meer actieve hockeyers telt, doen toch elk jaar twee middelbare scholen uit Roosendaal mee aan voorronden van de Nationale Shell Schoolhockeycompetitie die de KNHB organiseert. Verhoef: “Dat is altijd een leuke dag. We zijn helaas niet goed genoeg om door te dringen tot de finale in Amsterdam, maar sinds we meedoen aan dat toernooi lijken we op onze school steeds meer hockeyers te krijgen. Wie weet wat er in de toekomst nog mogelijk is! In ieder geval hebben ze wel plezier!”

Nationale Shell Schoolhockeycompetitie

Sinds 2003 organiseert de KNHB voor scholen in het voortgezet onderwijs een schoolhockeycompetitie, waaraan ieder jaar ongeveer 700 schoolteams meedoen, verdeeld over vier categorieën. In april vinden op 50 verenigingen door het hele land regionale voorronden plaats en de winnaars gaan in juni naar de landelijke finale te Amsterdam. De inschrijving start in oktober en duurt tot 1 december. Dit jaar zijn de regionale voorrondes op 20 april.

Maatschappelijke stage: hockey op school

Veel leerlingen vinden het leuk om hun maatschappelijke stage te combineren met hun favoriete sport. Deze lesmap leent zich uitstekend voor die combinatie. De leerlingen die hockeyen en al training geven op een vereniging, kunnen prima naschoolse hockeylessen verzorgen. Met behulp van de oefenstof uit deze map geven ze een gevarieerd sportaanbod, terwijl ze meteen medescholieren enthousiast kunnen maken voor de sport. Maatschappelijke stage, hockeytraining én ledenwerving: drie vliegen in één klap!

Bijscholing

De KNHB organiseert jaarlijks een bijscholing speciaal voor docenten LO. Dit jaar wordt deze clinic gekoppeld aan het EK onder 21, dat plaatsvindt van 26 augustus t/m 1 september in Den Bosch. Houd de KNHB-website in de gaten voor meer nieuws!

Vraag een gratis lesmap aan

De KNHB heeft hockeylessen ontwikkeld voor gebruik door groepsleerkrachten, docenten LO, studenten van sportopleidingen en trainers van verenigingen die lessen en clinics geven op scholen. Er zijn drie lessmappen: Funkey (leeftijd: 4 t/m 8), Kennismaken met hockey (8 t/m 12) en Kennismaken met hockey in het VO (12 t/m 16).

Funkey is het lesprogramma voor kinderen van 4-8 jaar. *Fun* in goed leren bewegen staat centraal, dat is de *key* om plezier in het sporten te hebben. *Funkey* bestaat daarom uit een breed aanbod in bewegingsoefeningen, waarvan hockey een onderdeel is. Een *Funkey*-les wordt gegeven in twee of drie kleine groepjes en omvat loopscholing, balvaardigheid en een vorm van hockey.

De lesmap *Kennismaken met hockey* voor het basisonderwijs is een soortgelijke map als die voor het voortgezet onderwijs. De lessen bestaan steeds uit drie fases, binnen school, naschools en bij de vereniging. De lessen zijn zo gemaakt dat ze gegeven kunnen worden door zowel een groepsdocent als door een docent LO of een ALO-stagiair.

Deze mappen worden gratis aangeboden door de KNHB en haar partner Shell. Stuur een mail naar knhb@knhb.nl met je aanvraag en adresgegevens, dan krijg je de map toegestuurd. Vergeet niet te vermelden om welke lesmap het gaat!

Korfbal

Jaarlijks geven sportconsulenten zo'n 20.000 kinderen op basisscholen korfballes op een didactische en pedagogisch verantwoorde manier. De leskaarten voor het basisonderwijs spelen in op de mogelijkheden binnen scholen en matches goed met de doelgroep. In een kleine gymzaal is geen ruimte voor korfbal in twee vakken. De activiteiten moeten goed passen bij de leeromstandigheden van het basisonderwijs. “Dus hebben we ons goed afgevraagd hoe we korfbal moeten spelen met een klas van 24 kinderen. Het spel moet vooral leuk en uitdagend zijn”, benadrukt Jan Tonny Visser, programmamanager Leven Lang Sporten bij het KNKV.

Scoren, samenspel, korfbalspel

De leskaarten worden nu opgeschaald richting de onderbouw van het voortgezet onderwijs. “Wij bepalen niet wat er voor het onderwijs wel of niet geschikt is, maar de kracht is dat de ontwikkeling samen met de Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO) heeft plaatsgevonden. De SLO heeft met de kennis en expertise vanuit hun vakgebied - het onderwijs - het KNKV geholpen. In het kader van de doorlopende leerlijnen van binnen- buitenschools leren sporten en bewegen moet het aanbod namelijk goed aansluiten met wat er al op de basisscholen is aangeleerd.”

Het KNKV wil dat korfbalverenigingen structureel gaan samenwerken met het onderwijs. Dit is nodig om het door de Ministeries van VWS en OCW gepresenteerde project Sportaanbod voor het Onderwijs te realiseren. De doelstelling is dat er medio 2012 zo'n 75 korfbalverenigingen schoolactief zijn. Hierbij geeft de lesmap een kwaliteitsimpuls. Het aanbod is vernieuwend en aansprekend voor de door de diversiteit gekenmerkte onderwijsgroepen. Visser zocht een ontwikkelaar voor het maken van leskaarten en kwam uit bij Ewoud Broekema, afstudeerder aan de Calo te Zwolle. “Hij heeft een prima eindproduct geleverd, dat hij zelf op het Groevenbeek in Ermelo, een school voor het voortgezet onderwijs, heeft getest.” Broekema had als trainer van de C1-aspiranten van korfbalclub ASVD in Dronten al ervaring met deze leeftijdscategorie (twaalf tot vijftien jaar) opgedaan. “Het voordeel is dat ik weet wat er leeft bij de doelgroep. De activiteiten zijn ook al ruimschoots getest in Ermelo en bij korfbalvereniging Wolderwijd in Zeewolde, waar ik één keer per week de C1 train. Ik ben vooral benieuwd naar wat anderen, en dan vooral docenten er van vinden. Ik zie uit naar hun reacties.”

Broekema is bij het maken van de leskaarten uitgegaan van de drie thema's die de bond al bij de lessen voor het basisonderwijs als uitgangspunt hanteerde: scoren, samenspel en korfbalspel. Die onderdelen zijn de basis van korfbal. De leerling krijgt elk thema gedurende een derde deel van de les behandeld. Broekema: “Korfbal is één van de sporten met behoorlijk ingewikkelde regels. Hoe meer regels je hebt, hoe vaker je stilstaat en aan het uitleggen bent. Om het laagdrempelig te houden, hebben we de regels net iets anders gekozen en bijvoorbeeld het verdedigen weggelaten. Het plezier dat de kinderen eraan beleven moet groot zijn. Korfbal gaat namelijk alleen aanslaan als het leeft. Zo vergroot het scoren de beleving van de kinderen. We laten heel duidelijk een stukje schottechniek zien en zetten dat neer in een mooie wedstrijdvorm, want dat drijft kinderen

om mee te doen. Normaal gesproken is de korfhoogte bij deze leeftijdsgroep drieënhalve meter, maar om vaker te kunnen scoren, zetten wij de korf een halve meter lager. Een stukje samenspel is ook heel belangrijk. Leren hoe je vrijloopt, waar je moet lopen, hoe je uitstapt om een bal te spelen. Door heel veel in een uitdagende spelvorm over te spelen gaan ze dat ervaren.”

Een combinatie van thema 1 en 2 vormt de basis voor het derde: korfbalspel. Doordat ze het recht van aanval kunnen halen aan twee kanten van de zaal, wordt het spel dynamischer en leren kinderen hoe ze snel moeten schakelen. Als ze weten hoe ze moeten schieten

Korfbal: op de basisschool aangeleerd

en overspelen, kunnen ze al snel de uitdagende wedstrijdvorm 4Korfbal spelen. Deze staat beschreven op de Infokaart 2, visie KNKV (zie praktijkartikel).

Praktijk

Broekema beoogt met zijn leskaarten het beeld van de korfbalsport op scholen te veranderen. “Het beeld van het spelletje is niet altijd zoals wij dat graag willen zien. Het wordt lang niet altijd gezien als de snelle en wendbare sport die het kan zijn. Een goede methodische opbouw is dan ook erg belangrijk.” De lesmap bevat een binnen-schools deel, zodat de vakdocent of vereniging korfbal kan aanbieden binnen de gymlessen voor de scholen die dat willen. Het deel Mission Olympic is buitenschools. “Deze spelvorm is heel dynamisch en geeft de kinderen veel plezier”, zegt Broekema over de naschoolse lessen die aansluiten op de nationale schoolsportcompetitie die de KVLO al sinds 2003 organiseert. De kaarten zijn zo geschreven dat deze opzet ze voorbereidt en op weg helpt richting het Mission Olympic-toernooi. “Er zijn al een heel veel scholen die meedoen aan dit evenement en die willen we graag zo goed mogelijk ondersteunen met behulp van de leskaarten, en door die scholen in contact te brengen met verenigingen.”

Broekema heeft inmiddels zelf ook al een aantal lessen gegeven. “Ik bied het vier weken achter elkaar aan op de brugklas en de tweede klas van het Almere College in Dronten. Die school zocht iemand die bevoegd was om les te geven en korfbalclub ASVD vroeg mij dit te doen. Bij het project Talentprofiel konden leerlingen onder andere kiezen voor sport. Mijn groepje bestaat uit twaalf tot vijftien leerlingen en is dus kleiner dan een gemiddelde klas. Met name bij het samenspelen zie je dat het niveau in drie weken gigantisch omhoog is gegaan. Ze vinden elkaar makkelijk en komen makkelijker vrij. Met scoren merk ik dat er behoefte is aan een passende uitvoeringswijze. Als je tijdens een wedstrijdje zegt waar ze op moeten letten, merk je dat ze er toch mee bezig zijn. Ik kan hier goed mijn leskaarten neerzetten en aan de docenten presenteren. Hopelijk kan ik zo in Dronten op gang brengen dat het korfbal ook in de lessen bewegingsonderwijs terechtkomt.”

Mission Olympic

Dolf Nijbroek, sportconsulent Koninklijk Nederlands Korfbal Verbond, is contactpersoon namens de bond voor de KVLO. Hij constateert dat de ‘schoolvariant’ van korfbal het goed doet bij Mission Olympic. “Het eerste jaar heeft het KNKV er nog niet aan mee gedaan, maar direct er na kregen wij het verzoek of wij er ook in wilden participeren. Als spelvorm hebben bondscoach Jan Sjouke van den Bos en ik een combinatie gemaakt tussen het monokorfbal zoals we dat kennen bij de E’tjes en F’jes en Quattrobal, het oude beachkorfbalverhaal. De korven staan naar de achterkant van het veld gericht. Als je vanuit de hoeken van het veld scoort, heb je een dubbelteller, waardoor je heel duidelijk de ruimte achter de korf en dus het hele veld gebruikt. Het spel is supersnel, doordat je bij een onderschepping een fastbreak naar de overkant kunt maken. De in het voortgezet onderwijs gebruikelijke vorm van vijf tegen vijf hebben we na enige tijd losgelaten en we zijn teruggegaan naar vier tegen vier en teams met twee dames »

en twee heren. Men is continu bezig, het tempo is hoog en er is veel beleving. Verdedigd doelen doen we niet aan, het scoren staat centraal.”

Nijbroek ziet dat Mission Olympic een groeiende populariteit geniet en ook korfbal gaat daarmee in de lift. “De KVLO regelt de voorrondes en wijst de locaties toe. Zelf coördineer ik de finale in Amsterdam. Vorig jaar deden er zo’n 39 scholen mee en was de finale op een vrijdag in juni een spectaculair evenement. Mission Olympic wordt populairder en men is zeer tevreden over hoe het georganiseerd wordt. Nu willen we met verenigingen en combinatiefunctionarissen begeleiding geven in de vorm van lessen op scholen.”

Die interactie ziet ook Visser graag verder tot stand komen. “Vanuit het beleidskader sport en bewegen in de buurt willen we verenigingen koppelen aan voortgezet onderwijs-scholen die meedoen aan Mission Olympic. Dat is uitgegroeid tot een ‘huge’ evenement: de finale in Amsterdam was een happening van jewelste. Als het op deze wijze een gat in de markt blijkt te zijn, is deze vorm misschien wel een extra korfbalproduct. Dat willen we omarmen en er veel meer aandacht aan besteden, vandaar dat we Mission Olympic in ons beleid hebben opgenomen en er zeker iets mee willen doen. Verenigingen kennen deze vorm niet of nauwelijks, maar door ze er bij te betrekken en kaarten te ontwikkelen, kunnen we nog meer scholen stimuleren om aan Mission Olympic mee te doen. Een win-winsituatie.”

Special Heroes

Korfbal is van oudsher een onderwijssport en op dat gegeven wil het KNKV verder borduren en breder inzetten. Met het project Special Heroes zet het KNKV qua onderwijs in op meersportenbeleid. Dat zorgt ervoor dat er sportaanbod komt binnen het regulier speciaal onderwijs. Het leidt van binnenschools naar het naschoolse verenigingsleven. Visser: “Wij hebben van het NOC*NSF subsidie gekregen om de G-korfbaltak uit te breiden. Om dit te bereiken, willen we dat verenigingen zich richten op de jongere verstandelijk gehandicapten van 8 tot 18 jaar, om hen aan het sporten te krijgen. Ook daar gaan we leskaarten op toespitsen.” Sportconsulent Nijbroek heeft zich hiervoor sterk gemaakt en Visser heeft Oranje-international Marjolijn Kroon aangesteld als projectleider. “We zoeken verenigingen bij scholen voor speciaal onderwijs en vragen of ze G-korfbal willen introduceren”, verklaart Nijbroek. “Gezien de speciale doelgroep zijn daar striktere randvoorwaarden en speciale leskaarten met extra aandachtspunten voor nodig.”

Foto's hockey: Els Zweerink

Foto's korfbal: Anita Riemersma ◀

Korfbal leeft alleen als het aanslaat

Korfbal als Mission Olympic

Korfbal in een win-winsituatie

TRENOMAT SCHEIDINGSWANDEN

De jongste generatie zaalscheidingen
Trenomat Acoustic®

- Geluidsreductie en geluidsabsorptie in alle zaaldelen door akoestisch wandmateriaal!
- Ook voor renovatie en verbeteren van de akoestiek in bestaande accommodaties!

De Graaf en van Stijn BV
Postbus 32
2420 AA Nieuwkoop
Tel: (0172) 57 97 20
Fax: (0172) 57 26 70
www.trenomat.nl
info@trenomat.nl

Al 40 jaar gespecialiseerd in nieuwbouw & onderhoud

NIEUW!

SCHOOL BEACHCAMP

Huski: gespecialiseerd in groepsreizen voor scholen.

VAARDIGHEDEN

- zelfstandig- én samenwerken
- grenzen verleggen

Leren van **NIEUWE sporten!!!**

Gratis
15 JUNI
PROMO
dag

WWW.HUSKI.NL

PROMOdag voor docenten beweging voortgezet- en beroepsonderwijs

ChallengeRun.nl
Teamdagen voor schoolgroepen!

Survival sportdag Schoolkamp Werkweek

Alles in één keer geregeld!

Ga naar Heino.nl/kvlo & WIN gratis kaarten

voor infomateriaal bel of mail:
Summercamp Heino
post@heino.nl - 0572 393 049

Actieve werkweek survival trektocht
Sportieve schoolreis adventure week

Belgische Ardennen
Franse Ardennen
Franse Alpen
Noordwijkse kust

Duitse Eifel
Atlantische kust
Slovenische Alpen
Italië Elba

Langevelderslag 36-38
2204 AH NOORDWIJK
Tel: 088 007 2010
info@zwerfsport.nl

Nieuw 2012 Extra tentenkamp Franse Ardennen tot 500 pers.
Extra tentenkamp Duitse Eifel tot 250 pers.
Extra Bungalows tot 1000 pers.

www.zwerfsport.nl

klimwanden / onderhoud & inspectie / klimgrepen

"Speciaal assortiment voor scholen"

ENTRE-PRISES

WWW.ENTRE-PRISES.NL

Minister: *niet doen!*

De ArenA in Amsterdam was op dinsdag 6 maart tot de nok gevuld. Nee Ajax speelde niet, ruim 50.000 werkenden in het onderwijs waren bijeengekomen om hun ongenoegen te laten blijken. Doel was het beleid van Minister Van Bijsterveldt. Haar aanpak waarbij voor 300 miljoen wordt bezuinigd op Passend Onderwijs werd niet gewaardeerd. Een (foto)impressie.

Door: Hans Dijkhoff

In het onderwijs is de bereidheid om te staken meestal niet groot. Dat bleek ook tijdens de stakingen aan het begin van dit jaar in Utrecht. Als echter het water tot aan de lippen komt, blijkt men wel degelijk tot actie bereid. Dat heeft de ArenA geweten. De tempel schudde op haar grondvesten toen ruim 50.000 vrouwen, mannen en kinderen hun stemmen ver-

hieven, liederen meezongen en massaal hun instemming betuigden met sprekers en geïnterviewden.

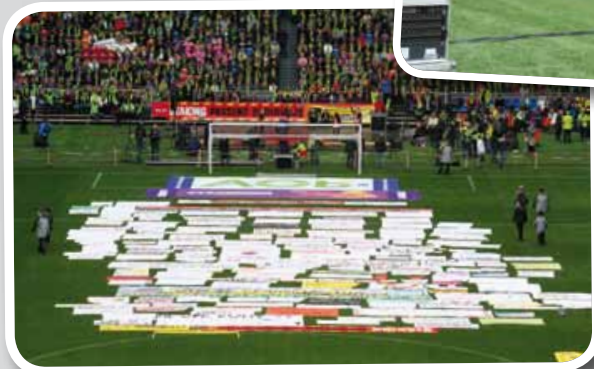
Hier de woorden die Jilles Veenstra sprak namens de FvOv en dus ook namens ons (de KVLO).

Intussen weten we dat de Tweede Kamer akkoord is gegaan met de stelselwijziging. Onze hoop is nu gevestigd op de Eerste Kamer. ◀

FOTO: YVONNE LEBBINK

Jilles Veenstra aan het woord

“De bezuinigingen op Passend Onderwijs gaan aan geen enkele leraar of ondersteuner voorbij. In het speciaal onderwijs leidt dat tot grotere klassen en deels wegval-
len van specialistische zorg.

In het regulier onderwijs komen meer kinderen met een zorgvraag in de klas. Ter-
wijl de broodnodige begeleiding en ondersteuning juist verdwijnt. Dit betekent een
hogere werkdruk voor de leraar maar ook dat de leraar niet meer aan alle leerlin-
gen goed, passend, onderwijs kan geven. En dat doet pijn!

En dan moet de leraar ook nog extra aandacht besteden aan de best presterende
leerlingen! Dit maakt duidelijk dat het kabinet geen kaas van onderwijs heeft
gegeten!

Deze bezuiniging raakt ook alle leerlingen. Het is een misverstand dat deze bezui-
nigingen alleen de zorgleerlingen raakt. Een leraar die zijn aandacht moet verdelen
over alle leerlingen: gedeelde aandacht is halve aandacht! Dit gaat onherroepelijk
ten koste van de prestaties van alle leerlingen.

En dan heb ik het nog niet eens gehad over de leerlingen die straks thuis komen te
zitten.

Kortom dit is een bezuiniging die meer kost dan dat ie oplevert!

Hebben de dames en heren politici jullie eigenlijk gevraagd wat jullie er van vinden?
Volgens mij maakt deze volle ArenA duidelijk hoe jullie hier over denken! Hoe vaak
moeten we het vertellen, een stelselwijziging zonder draagvlak is gedoemd te
mislukken. Leraren en ondersteuners willen staan voor goed Passend Onderwijs aan
alle kinderen, daarom:

Deze bezuiniging moet van tafel!”

Een gezonde **marathon**

In toenemende mate zijn mbo's bewust bezig met gezondheid en vitaliteit. Voor studenten én voor het schoolpersoneel. De recent ontwikkelde handleiding 'Gezonde School voor het mbo' biedt houvast en structuur om toe te werken naar een blijvend gezonde mbo. Maar hoe werkt het nu in de praktijk?

Door: Sandra Bon en Jan Jansen

Ondersteuning

Om geïnteresseerde mbo's op weg te helpen met de Gezonde School konden scholen zich eind vorig jaar inschrijven voor een aantal uur advisering en ondersteuning. Dit 'ondersteuningstraject' wordt mogelijk gemaakt door het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs en uitgevoerd door adviseurs van het gezondheidsinstituut NIGZ. Inmiddels zijn elf mbo's gestart met het opstarten of verder invullen van het Gezonde Schooltraject.

Diversiteit

De elf betrokken mbo's besteden op hun eigen manier aandacht aan gezondheid en vitaliteit. Alle hebben ze de ambitie om gezondheid op hun school naar een hoger niveau te tillen. Een aantal mbo's benadert de Gezonde School vanuit verzuimpreventie en het vitaal houden van medewerkers. Andere mbo's organiseren veel (sport)activiteiten voor hun studenten, maar willen de activiteiten meer met elkaar verbinden. Dit maakt de hulpvraag divers en de ondersteuning 'maatwerk': van het creëren van draagvlak tot het verbeteren van de (interne) communicatie en van het verbinden van gezonde activiteiten tot het toepassen van de geleerde lessen op andere locaties.

Proces

Wat bij alle mbo's speelt, is het verkrijgen van een schoolbreed draagvlak en het maken van structureel beleid. Dit is noodzakelijk om los te komen

van op zichzelf staande activiteiten en om ook op langere termijn effect te hebben van alle inspanningen én deze vast te houden. Dit blijkt in veel gevallen de moeilijkste fase van het proces. Het is een kwestie van een lange adem hebben, studenten én medewerkers laten meepraten en -werken, beslissers meekrijgen, lobbyen. Dit kan voor de trekker van de Gezonde School voelen als een eenzame strijd. Een 'medestander' in de vorm van een externe adviseur die ondersteunt, het overzicht heeft over goede voorbeelden en als klankbord/sparringpartner kan dienen, is dan zeer welkom.

Binnen de handleiding Gezonde School voor het mbo wordt ook bij dit proces stil gestaan. Zo is een argumentenkaart beschikbaar met belangrijke argumenten die pleiten voor een aanpak gericht op verschillende geledingen binnen de school (studenten, medewerkers, directie en maatschappij). Hoewel alle tools en ondersteuning zeer nuttig zijn, blijft de Gezonde School een 'gezonde marathon'. Een marathon met successen, maar zeker ook moeilijke momenten, die op termijn zichtbare resultaten zal opleveren. En zoals Professor Green, één van de grondleggers van de moderne gezondheidsbevordering ooit schreef: *"All those who cross the finish line of a marathon may be considered winners"*.

Feit blijft: een gezonde school leert en werkt beter!

Resultaten

De eerste resultaten van het ondersteuningstraject worden medio juni 2012 verwacht. Daarnaast dienen de praktijkervaringen met en van de elf mbo's als belangrijke input om de handleiding 'Gezonde School voor het mbo' verder te ontwikkelen en te verfijnen.

Sandra Bon is senior adviseur bij gezondheidsinstituut NIGZ en Jan Jansen is manager bij gezondheidsinstituut NIGZ

Contact:

info@nigz.nl

EHBSO LO2

hoe te beoordelen?

Tijdens de workshop EHBSO bij LO2 van 24 november 2011 kwam er veel input van collega's over hoe zij tegen het beoordelen van EHBSO bij LO2 aankijken. In dit document geeft de workshopleider een overzicht van de overdenkingen, de suggesties en de inzichten van de collega's. Aan het eind probeert hij een voorzichtige en voorlopige conclusie te trekken.

Door: Koen Anthoni

Tijdens de workshop Eerste hulp bij sportongelukken heb ik uitgelegd dat het **kunnen** bieden van hulp (zoals in de eind-term beschreven staat) alleen kan als de kennis aanwezig is. In de powerpoint van de workshop staat de Taxonomie van Bloom waarin de denkniveaus staan ingedeeld op volgorde van complexiteit. Beheersen van een niveau is nodig om een niveau hoger te kunnen denken.

Voorbeeld

*Een scheidsrechter kan de regels pas **toepassen** als hij de regels **begrijpt**. Om de regels te kunnen begrijpen zal je ze eerst moeten kennen.*

Met deze wetenschap pleit ik dus in ieder geval voor een stuk kennisoverdracht. Het toetsen moet vervolgens dan ook gebeuren op kennis-, begrips- en toepassingsniveau.

Praktijktoets

Het liefst zien we de EHBSO als toets in de praktijk, dat komt namelijk het dichtst bij de belevingswereld van de leerling. En dan lopen we tegen een aantal punten aan.

- 1 Hoe ziet die toets eruit?
- 2 Hoe zwaar weegt het?
- 3 Waar kijken we naar?

Iedere school heeft hierin keuzes gemaakt. In de twee workshops kwamen we de volgende keuzes tegen:

- 1 Vormen van het toetsen van de praktijk
 - Toetsen aan de hand van casussen, hiermee pak je de hele range van vaardigheden die nodig zijn in een werkelijke situatie.
 - Individueel, dan ondervang je het 'meeliften' of 'ondersneeuwen'; de leerling moet handelen.
 - In groepjes (2/3 leerlingen), betere aansluiting werkelijkheid, component samenwerken en initiatief nemen komen aan bod.
 - Toetsen van de afzonderlijke technieken. Bijvoorbeeld hoe goed een aangelegd verbandje is.
 - Afnemen van een mondeling met twee 'examinatoren'.
 - Laten volgen van een reanimatieworkshop waarbij een diploma de beoordeling 'voldoende' oplevert.

- 2 Manieren van mee laten tellen van het cijfer.
 - Een handelingsdeel wordt afgesloten.
 - Een cijfer wordt gegeven dat het eindcijfer EHBSO is.
 - Een cijfer gegeven dat in combinatie met een schriftelijke toets het eindcijfer geeft.
- 3 Manieren van beoordelen van de praktijk.
 - Punten toekennen per 'goed' onderdeel.
 - Een indrukcijfer toekennen door de beoordelende docent.
 - Leerlingen elkaar een beoordeling laten geven.

Op het beoordelen is verder ingezoomd en uit de groepen zijn heel uiteenlopende ideeën gekomen. Hieronder een opsomming van welke criteria meegenomen zouden kunnen worden:

- elke blessure een aparte beschrijving (voorbeeld: helpen op de plaats bij bewusteloosheid, gekneusde enkel, gebroken pols etc.). Een docent geeft een willekeurige opdracht aan een leerling om een blessure te behandelen en bekijkt dit aan de hand van de overeenkomstige rubrix
- elk punt in de volgorde vanaf het signaleren van de blessure (zoals bijvoorbeeld oranje kruis: let op gevaar, nagaan wat er gebeurd is, geruststellen, hulp inschakelen) apart beoordelen
- voor elke vaardigheid (stabiele zijligging, ICE regel, mitella aanleggen, etc.) een apart criterium maken.

Uiteindelijk is gebleken dat de meeste scholen wel wat zien in een hulpmiddel bij het beoordelen van EHBSO praktijk. Een gemeenschappelijke rubrix helpt bij het gericht kunnen kijken aan de hand van vooraf vastgestelde criteria. Op grond van de ideeën van de collega's zijn verschillende rubrixen te maken en misschien is dat op dit moment ook het beste om te doen. Pas als de rubrixen in de praktijk gebruikt zijn kunnen we een meer gewogen oordeel vellen over de beste manier van het afsluiten van EHBSO. ◀

Contact:

koen.anthoni@gmail.com

Staken en de gevolgen voor salaris

Als dit blad verschijnt, is de 6 maartstaking in de ArenA Amsterdam achter de rug; de verwachting is dat we daar met velen hebben gestaan en door een grote opkomst en goede argumenten hopelijk invloed kunnen uitoefenen op de besluitvorming in de Eerste en Tweede Kamer.

Door: mr. Sandra Roelofsen

De FvOv en daarmee de KVLO heeft haar leden opgeroepen tot staking; wat betekent dat voor je loon als je inderdaad gestaakt hebt?

Veel werkgevers steunen de stakingsactie en zullen niet overgaan tot een korting op het salaris van de stakende docenten. Niet alle werkgevers zullen zo handelen en een aantal stakers zal ongetwijfeld geconfronteerd worden met een inhouding op het salaris over de maand maart.

De KVLO vergoedt het gederfde salaris niet wanneer de werkgever de stakingsdag op het salaris inhoudt. Wij hebben geen stakingskas, dat zou leiden tot een hogere contributie en daar hebben de leden van de vereniging niet voor gekozen.

De inhouding van het salaris van een stakende werknemer is gebaseerd op artikel 18.2 lid 6 van de Cao VO cq artikel 11.2 lid 6 Cao PO:

'De werknemer ontvangt geen bezoldiging over de tijd, gedurende welke hij in strijd met zijn verplichtingen opzettelijk nalaat zijn werkzaamheden te verrichten.'

In 2010 zijn er in het VO proefprocessen gevoerd omdat er tussen de werkgevers- en werknemersorganisaties onenigheid was over de wijze van inhouding van salaris van stakende docenten. De werkgevers bepleitten een systeem waarbij de inhouding genormeerd was op basis van de inzetbaarheidstabel: een fulltimer wordt geacht 10 dagdelen beschikbaar te zijn en een dag staken betekent dan een dag niet beschikbaar en dus een dag inhouden van bezoldiging.

De rechter besliste echter dat inhouding dient plaats te vinden op basis van de tekst van de cao en daarmee op basis van de ingeroosterde tijd op de stakingsdag, al dan niet met een opslag voor voor- en nazorg. Het gaat uiteindelijk om de daadwerkelijk en aantoonbare niet gewerkte tijd.

Op grond van deze uitspraken adviseert de VO-raad haar werkgevers nu om deze wijze van inhouding te hanteren; ook de PO-Raad adviseert volgens haar website deze berekeningswijze (http://www.poraad.nl/sites/www.poraad.nl/files/gebruiker%3A24/informatie_over_stakingen.pdf).

Stel je bent de stakingsdag ingeroosterd voor zes lessen van 50 minuten. De werkgever mag dan op het salaris vijf klokuren inhouden. Slechts als er andere individuele of via de MR vastgelegde afspraken gelden over tijd- en plaatsgebonden werkzaamheden mag de werkgever ook daarvoor een korting toepassen. Ook die korting gaat dan over de daadwerkelijke uren die op de stakingsdag gewerkt hadden moeten worden.

Anders dan sommige werkgevers beweren hoeft je de lessen die je op de stakingsdag niet hebt gegeven niet in te halen omdat de leerlingen anders te weinig les krijgen!

Het kenmerk van staken is dat het werk dat op die dag of dat uur gedaan had moeten worden niet gedaan wordt. Als je die uren later zou moeten inhalen hebben we het niet over een staking maar over een verschuiving van werk. Het aantal wettelijk verplichte lessen voor de leerlingen en jouw werkuren zijn twee verschillende grootheden. Voor het halen van de wettelijk verplichte lessen voor de leerlingen worden over het algemeen marge-uren ingeroosterd per schooljaar. Hiermee wordt het aantal lessen voor de leerlingen veilig gesteld. Voor je werkuren heb je het recht om te staken als jouw vakbond daartoe oproept. Dat recht kan alleen door de rechter worden ingeperkt. Alleen als de rechter een staking verbiedt, kan de werkgever je verplichten deze uren te werken of in te halen.

Heb je vragen over deze of andere zaken op rechtspositioneel gebied dan kun je je wenden tot de juridische afdeling van de KVLO, te bereiken per e-mail: juristen@kvlo.nl en op telefoonnummer 030 693 7678. ◀

Praktijk katern

Nummer

3

Jaargang 100 - 30 mrt. 2012

Lichamelijke
Opvoeding

Kennismakingsmappen
Hockey en Korfbal

Met z'n allen aan de slag (1)

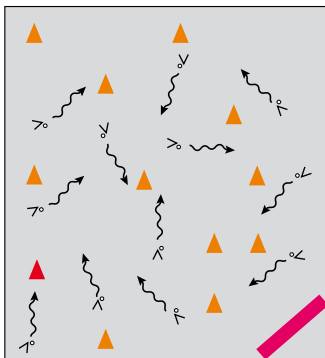
Kennismakingsmappen

Hockey en Korfbal

Met de kennismakingsmappen proberen sportbonden bruggen te slaan naar het bewegingsonderwijs. Er worden lessen beschreven die verenigingstrainers kunnen gebruiken om hun sport te promoten binnen school. Elders in dit blad is het ontstaan van de kennismakingsmappen Hockey en Korfbal beschreven. Hier volgen enkele voorbeelden uit deze mappen. (red.)

Les 1 - Drijven en mikken verbeteren

Warming Up - Drijven door de zaal met opdrachten

Organisatie

12 Leerlingen.

Speelruimte helft van de zaal (11x12m.).

Arrangement

12 Sticks.

12 Ballen.

12 Pylonen: als obstakels verspreid over de helft van de zaal.

1 Kast als obstakel.

Opdracht

"Drijf de bal door de zaal om de pylonen heen."

Regels

- Alle leerlingen hebben een stick en bal.
- Drijf de bal door de zaal, zorg dat je niet botst met een medeleerling of pylon.
- Zorg dat de bal aan de stick blijft (dus niet de bal voor je spelen of tikje geven).
- Docent geeft opdrachten om te doen tijdens het drijven:
 - 1x Fluiten = bal stil leggen en daarna doorgaan met drijven in de zaal.
 - 2x Fluiten = bal stil leggen en daarna met de bal van een ander doorgaan met drijven in de zaal.
 - 3x Fluiten = zo snel mogelijk om een pylon drijven en daarna doorgaan met drijven in de zaal.

Tips

Makkelijker

- Langzamer drijven.

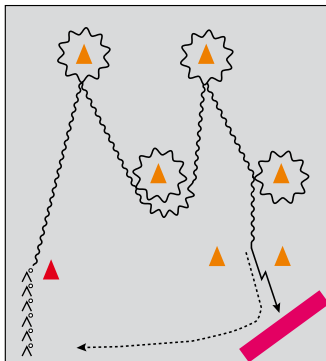
Moeilijker

- Meer of minder pylonen neer zetten.
- Forehand en backhand afwisselen.
- Indian dribble in plaats van drijven.
- Het tempo van drijven verhogen.

Variaties

- Twee- of drietallen maken en elkaar al drijvend volgen door de zaal.
- Bal over een lijn drijven.

Oefening 1 – Drijven om de pylonen en scoren

Organisatie

6 Leerlingen.

Speelruimte: helft van de zaal (11x12 m.).

Arrangement

6 Sticks.

6 Ballen.

7 Pylonen: 1 startpylon, 2 pylonen als poortje, 4 pylonen om omheen te drijven.

1 Kast: als doel.

3 Banken: als afbakening van het gebied.

Opdracht

"Drijf de bal met de forehand om de pylonen en scoor op de kast."

Regels

- Iedere leerling heeft een stick en bal.
- Drijf om iedere pylon heen die je tegenkomt.
- Leerling mag starten als z'n voorganger bij de derde pylon is.
- Na het scoren de bal zelf ophalen en weer achteraan sluiten.
- Als iedereen 5 keer is geweest de docent om nieuwe opdracht vragen.

Tips

Makkelijker

- Langzamer de bal drijven.
- Afstand tot het doel verkleinen.

Moeilijker

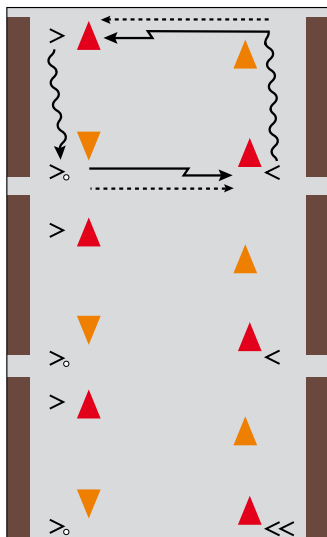
- De snelheid van het drijven vergroten.
- De afstand tot het doel vergroten.

Variatie

- De bal drijven op de backhand.

Les 1 - Station 2 - Overspelen en aannemen

Organisatie

10 Leerlingen verdeeld over 2 groepen van 3 leerlingen en 1 groep van 4 leerlingen.

Speelruimte: 1/3 van de zaal (7x12 m.).

Arrangement

10 Sticks.

6 Pylonen: als startpylon.

6 Liggende pylonen: als oriëntatiepylon.

3 Ballen.

Veld is afgebakend door 3 banken.

Opdracht

"De eerste leerling pusht de bal naar de ontvangende leerling aan de overkant en loopt vervolgens achter de bal aan. De ontvangende leerling stopt de bal en drijft naar de andere kant van de oriëntatiepylon en pusht daarna de bal naar de overkant."

Regels

Startregels

- Elke groep heeft zijn eigen arrangement.
- 2 Leerlingen staan bij de startpylon, 1 leerling staat links van de oriëntatiepylon.
- De leerlingen bij de startpylon hebben de bal.
- De leerling met de bal pusht de bal naar de overkant.

Spelregels

- De stick op de grond houden.
- De bal met de platte kant van de stick raken.
- De bal bij het aannemen stil leggen.
- De leerlingen lopen achter hun pass aan.

Stopregels

- Als iedere leerling de bal 10 keer heeft gepusht vraag docent dan om de volgende oefening.
- Na het stopteken van de docent alle materialen terugleggen waar ze lagen.

Tips voor de lesgever

Loopt het?

Worden de leerlingen te moe?

- Verdeel de leerlingen over 2 groepen.

Lukt het bijna?

Haalt de bal de overkant niet?

- Verklein de afstand tussen de leerlingen.

Rolt de bal steeds onder de stick door?

- Zorg dat de stick al op de grond ligt (bovenkant iets naar voren, als een soort dakje) en geef de aanwijzing: "Knijp in je stick als de bal de stick raakt."

Gaat de bal te hard om te stoppen?

- Laat de medeleerling zachter passen.

Lukt het beter?

Enkele varianten:

- Dezelfde oefening uitvoeren, maar dan de andere kant op dribbelen.
- De bal een klein stukje drijven en daarna uit de loop pushen.
- Een poortje maken om doorheen te pushen.

Leeft het?

Zijn de leerlingen toe aan een nieuwe uitdaging?

- Wissel van medespelers.
- Bal in de loop laten aannemen (dus bal tegemoet komen).
- Welke groep heeft als eerste 10 keer overgespeeld?

Aannemen.

Pushen.

Infokaart 2

De visie van het KNKV over Jeugdkorfbal is gestoeld op twee belangrijke componenten, namelijk allereerst de (ontwikkeling van) sportbeleving van de jeugd zelf en de maatschappelijke ontwikkelingen.

Sportbeleving:

Het spel moet plezierig, uitdagend, snel, dynamisch en vooral laagdrempelig voor de jeugd zijn.

Er moet veel en veelzijdig bewogen kunnen worden met voldoende afwisseling. Er moet verder sprake zijn van een vereenvoudigde regelgeving, voldoende leermomenten en een eenvoudige organisatie.

Maatschappelijke ontwikkelingen:

In het kader van de slogan Korfbal, Iedereen doet mee! dienen de korfbalvormen laagdrempelig te zijn, zodat alle jeugd gemakkelijk in kan stappen. De korfbalvormen moeten alle doelgroepen kunnen bedienen en korfbal in clubverband moet naadloos aansluiten op het bewegingsonderwijs.

Spelvorm 4Korfbal

Deze vorm voldoet in hoge mate aan bovenstaande eisen en wordt zowel gebruikt voor schoolkorfbal-toernooien (basisonderwijs) als in competitieverband.

Beginsituatie:

Speelveld:	Eén vak van 25m x 15m (veld) en 20m x 12m tot 25m x 15m (zaal)
Positie korf:	Op 1/5 van het vak gemeten vanuit achterlijn
Aantal spelers:	4 spelers, waarvan 2 jongens en 2 meiden.
Tijdsduur:	4 x 10 minuten. Na de 10e en de 30e minuut time-out van 1 minuut. Na 20 minuten is de rust van 5 minuten
Spelerswissels:	Alleen tijdens time-out of de rust m.u.v. blessurewissels

Spelbedoeling:

- Welk team scoort de meeste doelpunten?
- Door de bal te onderscheppen kun je gaan aanvallen
- Door samenspel in positie komen om te scoren

Spelregels:

- Niet lopen of dribbelen met de bal
- Niet alleen spelen
- Beschermd balbezit
- Er mag slechts één tegenstander voor de balbezitter staan om te verdedigen
- Jongens verdedigen jongens en meisjes verdedigen meisjes
- Doelen mag alleen in vrije positie
- Bij onreglementair hinderen (slaan, duwen) van de schutter volgt een strafworp.
- Een strafworp is een vrije doelpoging van 2½ meter afstand

NASCHOOLSE LESSEN

Kort overzicht reglement Mission Olympic

Beginsituatie:

Speelveld: Eén vak van 20m x 13m (basketbalveld).

Positie korf: Op 6 meter gemeten vanuit achterlijn, korf (3½m) gericht op achterlijn

Aantal spelers: 4 spelers, waarvan 2 jongens en 2 meiden.

Tijdsduur: 2 x 10 minuten (organisatie bepaalt)

Spelerswissels: Onbeperkt wisselen met terugwisselen via zone zijlijn.

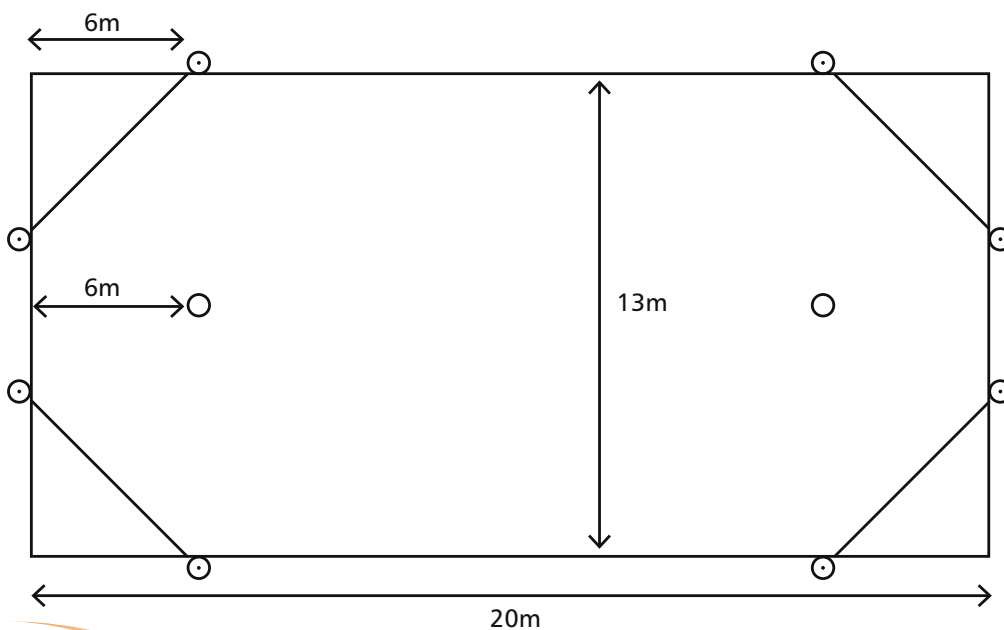
Spelbedoeling:

- Welk team scoort de meeste doelpunten?
- Door de bal te onderscheppen kun je gaan aanvallen.
- Door samenspel in positie komen om te scoren

Spelregels:

- Scores vanuit de hoeken tellen voor twee
- Winst = 3 punten, gelijkspel = 1 punt en verlies = 0 punten.
- Niet lopen of dribbelen met de bal.
- Niet alleen spelen.
- Beschermd balbezit.
- Er mag slechts één tegenstander voor de balbezitter staan om te verdedigen.
- Jongens verdedigen jongens en meisjes verdedigen meisjes.
- Er wordt gespeeld zonder verdedigd doelen.
- Bij onreglementair hinderen (slaan, duwen) van de schutter volgt een strafworp.
- Een strafworp is een vrije doelpoging van 2½ meter afstand (voor of achter de korf).

Mission Olympic schoolsportcompetitie

NASCHOOLSE LESSEN

Les 1 / 2

mission olympic

Scoren

Organisatie:

- 12 kinderen: per groepje van 3;
1 schutter, 1 rebounder/aangever en 1 teller.
- Totaal 4 tellers waarvan 1 ook tijdwaarnemer is.

Arrangement:

- 1/2 van de zaal afgezet met banken de bank dient tevens als wachtplek.
- 4 hoeken
- 1 korf als doel midden in het vak, 3,5 meter hoog.
- 4 korfballen, elk drielal 1 bal.
- 1 stopwatch.

Opdracht:

- De schutter probeert binnen 2 minuten zo vaak mogelijk te scoren.
- De rebounder/aangever staat onder de korf en probeert de bal zo snel mogelijk te vangen en terug te spelen naar de schutter.

Start regels:

- Functies verdelen: elke schutter heeft een eigen rebounder en teller.
- Elke schutter begint in één van de hoeken.
- Als de schutter heeft geschoten gaat hij naar de volgende hoek (met de klok mee).
- Na 2 minuten wordt er gewisseld van functie.

Regels schutter:

- Één keer schieten per hoek, daarna doordraaien.
- Schieten alleen vanuit de hoeken.

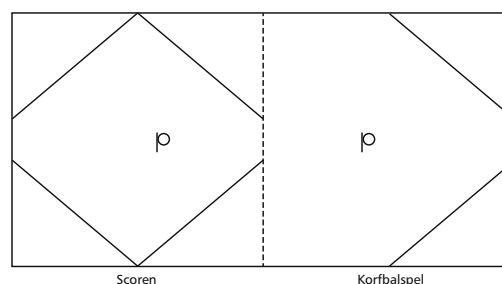
Regels teller:

- Telt hoeveel punten de schutter scoort.

Wissel regels:

- Na 2 minuten wordt er gewisseld.
- De teller wordt schutter, schutter wordt rebounder en rebounder wordt teller.

De zaal kan als volgt verdeeld worden:

p = korf

Mission Olympic schoolsportcompetitie

NASCHOOLSE LESSEN

Les 1 / 2

Mission Olympic schoolsportcompetitie

Korfbalspel: Partijtje

Organisatie:

- 12 kinderen: 2 teams van 4, 2 tellers, 1 tijdwaarnemer en 1 wissel.

Probeer de teams in te delen op 2 meisjes en 2 jongens en op ongeveer gelijkwaardig spelniveau.

Arrangement:

- 1/2 van de zaal afgezet met banken, de bank dient tevens als wachtplek.
- 1 korf als doel midden in het vak, 3,5 meter hoog.
- 4 gele lintjes voor 1 team.
- 4 pylonen als telsysteem.
- 2 (drie-)hoeken, aangeduid door 2 pylonen en een getapete lijn.
- 1 korfbal.
- 1 stopwatch.

Opdracht:

- De balbezittende partij probeert na recht van aanval te hebben gehaald, te scoren door de bal in de korf te schieten.
- De niet-balbezitters proberen te voorkomen dat de aanval kan scoren en de bal te onderscheppen.

Start regels:

- We spelen 4 tegen 4. 2 meisjes en 2 jongens.
- Eerst recht van aanval halen bij de middellijn voor je mag scoren.

- Scoren vanuit één van de driehoeken achter de korf is 2 punten waard.
- Bij elk punt gaat er een pylon om.

Regels speler:

- Na het onderscheppen van de bal of scoren van een punt krijgt de andere partij de bal (wissel je van functie).
- Als de bal de muur of de bank raakt is hij uit. De andere partij krijgt de bal.
- Er mag niet worden gelopen of gedribbeld met de bal in de handen.
- Er mag maar één tegenstander tegelijk voor de balbezitter staan.
- De bal mag niet uit de handen worden getikt/ gepakt.
- Je mag elkaar niet aanraken.

Regels teller:

- Als er een punt is gescoord leg je voor dit team een pylon om.
- Als er een punt is gescoord vanuit een driehoek leg je voor dit team twee pylonen om.

Wissel regels:

- Bij 3 punten voor één partij of 3 minuten spelen wordt er gewisseld met de wachters.

Themakaart 1

Les 1 / 2

Score3-spel

Organisatie:

- 2 situaties.
- 10 kinderen: per miksituatie; 2 schutters, 2 rebounders en 1 wissel.

Arrangement:

- 1/3 van de zaal afgezet met banken, de bank dient tevens als wachtplek.
- 1 korf en 1 basket als doel, 3 meter hoog.
- 4 pylonnen (2x2) als mikplek op 2 meter van de korf/basket.

- 4 pylonnen (2x2) als mikplek op 3 meter van de korf/basket.
- 4 korfballen (2x2), elk tweetal 1 bal.

Opdracht:

- De schutter probeert sneller dan zijn tegenspeler 3 keer te scoren.
- De rebounder staat onder de korf en probeert de bal zo snel mogelijk te vangen en terug te spelen naar de schutter.

Scoren

Met z'n allen aan (de) slag (1)

Een spelleergang van tikspelen naar softbal(vormen)

Ondanks het feit dat softbal een zeer kleine georganiseerde sport in Nederland is, is het sportspel erg populair in het bewegingsonderwijs. Het succesvol wegslaan van een bal gevolgd door een loopactie, en zonder dat je wordt uitgemaakt het thuishonk bereiken, is dan ook een ultieme kick.

Door: Gwen Weeldenburg en Bart Neutkens

Major league baseball. New York City. Yankee stadium. New York Yankees vs Detroit Tigers. 52.000 uitzinnige toeschouwers genieten van.....een tikspel met vrijplaatsen voor volwassen mannen.

Spelplezier

De hele les wachten op je slagbeurt of na eindelijk die moeilijk aangeworpen bal een keer te hebben geraakt weer te moeten gaan zitten bij een vangbal, is een minder ultieme ervaring. Bovendien lijkt de passiviteit van de (verre)veldspelers en al die ingewikkelde

spelregels niet tegemoet te komen aan het spelplezier van de leerling. Spelplezier dat juist zo'n cruciale rol speelt in de totstandkoming van intrinsiek gemotiveerd gedrag en de leerprocessen bevordert (Behets, 2007).

Op zoek naar de uitdaging

Hoe kunnen we als docent tegemoetkomen aan, en inspelen op, het ontwikkelings-, speel- en belevingsniveau van onze leerlingen? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat we onze leerlingen voldoende beweegkansen en zeggenschap (gevoel van autonomie) bieden

tijdens onze les? Hoe kunnen we succeservaringen in onze spellessen/-vormen garanderen? Om antwoord te kunnen geven op deze vragen zijn we op zoek gegaan naar de basis van het sportspel softbal. Waar draait softbal in de kern nu echt om? Wat zijn nu daadwerkelijk de (spel)uitdagingen of spelproblemen die de leerlingen binnen dit inblijf- en uitmaakspel tegenkomen? Als onderdeel van deze zoektocht zijn we gewapend met een visie op spelonderwijs, vele (wilde) ideeën en diverse materialen aan de slag gegaan op een basisschool (met standaard gymzaal en klassen van 28 tot 30 leerlingen) in Tilburg.

Ontwikkelen van een (spel) leerlijn

Mede op grond van deze ervaringen zijn we in staat geweest een leerlijn te ontwikkelen die zowel voor het primair als voortgezet onderwijs toepasbaar kan zijn. In ons geval de leerlijn 'van tikspelen naar softbal(vormen)'. Vanzelfsprekend zijn er nog tal van andere leerlijnen te verzinnen en is het niveau van de leerling bepalend of je deze leerlijn kunt toepassen, of waar je op deze leerlijn insteept. Middels de workshop 'Met z'n allen aan de slag' (Thomas studiedag 2010, 2011) zijn we in de gelegenheid gesteld onze collega's in het werkveld te informeren. Dit artikel geeft ons de kans om ook de overige geïnteresseerden van informatie te voorzien. Maar voordat er ingegaan kan worden

Oefenen tijdens de studiedag VO

op de inhoud van deze leerlijn en workshop zelf, is het ons inziens van belang eerst het groter geheel te schetsen. De inhoudelijke keuzes die we maken bij het vormgeven van onze onderwijsleerstof zijn immers beter te volgen wanneer de lezer op de hoogte is van onze visie op spelonderwijs.

Achtergrond

Het onderwijs is voortdurend onderhevig aan veranderingen. Op grond van allerlei (praktijk)ervaringen, ontwikkelingen en vernieuwde inzichten dienen we geregeld onze koers opnieuw te bepalen en/of bij te stellen. Vier á vijf jaar geleden hebben we dan ook binnen de Bachelor of Sports & Education op Fontys Sporthogeschool gekozen om voor het spelonderwijs een andere richting op te gaan. Daar waar in Tilburg tot ver in het verleden het onderwijs invulling kreeg vanuit een meer technische benadering, krijgt het onderwijs de laatste jaren vorm en inhoud op grond van de meer spel- of spelergerichte (spelgecentreerde) benadering. Een benaderingswijze die gebaseerd is op het Teaching Games for Understanding model van Bunker en Thorpe (1986). Deze benadering kenmerkt zich door onder andere het uitgangspunt te hanteren dat succesvolle deelname aan spel gebaseerd is op het beheersen van spelcompetenties en niet op het leren en ontwikkelen van technieken. Dus niet het aanleren van specifieke technieken dient centraal te staan in onze lessen (technische benadering), maar vooral het verhogen van het vermogen om spelproblemen die zich voordoen in de verschillende spelsituaties op te kunnen lossen. Technieken zijn hierbij slechts een middel.

Het vermogen om deze spelproblemen op te lossen is sterk afhankelijk van het inzicht van de speler in het spel. Het conceptueel begrijpen van het spel, stelt de speler in staat tijdens het spel de juiste spelkeuzes te maken. De spelgerichte, spelgecentreerde benadering legt de nadruk dus veel meer op het ontwikkelen van de tactische, strategische dimensie

Rol	Spelprobleem / Speluitdaging
LOPERS	De bal in het spel brengen
	Lopen (door bedreigd gebied) & Scoren
VERDEDIGERS	In balbezit komen (time to contact)
	Bal verwerken & Scoren voorkomen

bij de speler: 'game knowledge' en 'game understanding' (Griffin & Butler, 2005).

Doelstelling spelonderwijs

In het algemeen kan gesteld worden dat het bewegingsonderwijs zich vanuit een pedagogische context richt op persoonlijke ontplooiing en het verhogen van de (meervoudige) deelnamebekwaamheid van de leerlingen aan de bewegingscultuur (Brouwer, Aldershof, Bax, Van Berkel, Van Dokkum, Mulder & Nienhuis, 2011). Aansluitend op deze algemene doelstellingen hebben we ons met het spelonderwijs als doel gesteld om deze meervoudige deelnamebekwaamheid van de leerling aan het *spel* te verhogen. Hierbij dient het accent te liggen op de bewegings- en belevingservaring van de leerling en niet zozeer op het aanleren van sportspecifieke vaardigheden. Het spelonderwijs heeft als doel de leerling meer spelcompetent te maken. De

leerling wordt als spelcompetent beschouwd, wanneer hij mee *kan* spelen (bewegingsbekwaamheid), inzicht heeft in het spelen (kennis en inzicht), spelsituaties in gang kan zetten en kan houden (regelbekwaamheid), enthousiast en gemotiveerd is om te spelen (plezier in bewegen) en hij samen met anderen binnen de afgesproken spe(e)lregels wil spelen (omgangsbekwaamheid). Om met name de bewegingsbekwaamheid te concretiseren hebben we getracht om voor iedere categorie binnen het spelonderwijs (doelspelen, terugslagspelen en spelen met inblijven en uitmaken) de belangrijkste spelproblemen (of speluitdagingen) te omschrijven. Binnen deze artikelenserie beperken we ons gezien het onderwerp tot de inblijf- en uitmaakspele. Voor de spelen met inblijven en uitmaken, waar gezien het spelidee o.a. beeball, hit and run, softbal, honkbal en cricket, deel van uitmaken, hebben we de onderstaande spelproblemen/-uitdagingen geformuleerd. Hiermee willen we aangeven dat een leerling succesvol deel kan nemen aan een spel met inblijven en uitmaken, wanneer hij in staat is adequaat spelgedrag te vertonen binnen spelsituaties. Daarmee kan hij de volgende spelproblemen oplossen:

Deze spelproblemen hebben we voor de leerling en onszelf als docent, verder geconcretiseerd naar kernprincipes. Deze kernprincipes hebben verdere inhoud gekregen door antwoord te geven op de 'wat' en 'hoe' vraag. *Wat* moet ik als leerling dan doen om het spelprobleem op te lossen? En, *hoe* moet ik dat dan doen? We hebben hiermee getracht zoveel mogelijk concreet gedrag te beschrijven.

Op grond van onze visie op spelonderwijs kunnen we stellen dat de spelproblemen/-uitdagingen, en de daarbij behorende kernprincipes, het uitgangspunt moeten vormen voor de invulling van de onderwijsleerstof. De leerlingen stellen we daarmee in staat inzichtelijk te leren en eerder of beter de transfers te leggen naar andere spelen binnen dezelfde categorie. Onze tijdsbesteding wordt daarmee effectiever, efficiënter en »

INBLIJF- EN UITMAAKSPELEN			
Rol	Spelprobleem/ Speluitdaging	Kern principes Wat?	Hoe?
LOPERS	• De bal in het spel brengen	1. Lees het spel 2. Goede uitgangspositie 3. Gericht slaan / werpen	1. Zie tegenstander en/of medespeler en bespeelbare ruimte in het veld 2. LZPlaag; lijn door voorvoeten wijst in speelrichting 3. Raakvlak loodrecht op speelrichting en gewichtsverplaatsing van achter naar voren
	• Lopen (door bedreigd gebied) & Scoren	1. Risico bepalen 2. Werk (verplicht) samen met andere lopers 3. Bepaal of je doorgaat of stopt op de vrijplaats	1. Bepaal of je moet of mag lopen 2. Bepaal of (en wanneer) de afstand tot de bal voldoende is om te kunnen lopen (of dreigen). Anders zoek je een veilige (vrij)plaats 3. Ronden (snelheid houden) of contact met vrijplaats (snelheid minderen) zoeken
VERDEDIGERS	• In balbezit komen (time to contact)	1. Bepaal de juiste positie in het veld 2. Actief klaarstaan (voor balontvangst) 3. Reageren op de bal-/loopbaan	1. Verdedig het bedreigde gebied / te veroveren gebied 2. Op voorvoeten, LZP laag en handen klaar 3. Kom in bal/loopbaan (bananenroute), ogen gericht op de bal/loper (eerst veld verdedigen, daarna bedreigde vrijplaats bemannen)
	• Bal verwerken en Scoren voorkomen	1. Verwerk de geslagen / geworpen bal en kies vervolgactie; kies als medespeler positie in de buurt van het bedreigde gebied/vrijplaats; 2. Snelle gerichte worp via kortste weg (evt. met tussenstation) naar bedreigd gebied 3. Verwerk de aangegooide bal en maak een tik- of brandactie	1. Lichaam achter de bal, ogen gericht op de bal, tweede hand erbij; kies positie bij de vrijplaats aan de kant van de aangooi (of geef rugdekking of vorm een tussenstation) 2. Werschouder achter, elleboog voor de bal, gewichtsverplaatsing van achter naar voren 3. Tik in meegaande beweging op gepast afstand t.o.v. het honk; brand door voetplaatsing tegen zijkant honk

vruchtbaarder. Bij de in deze artikelenserie beschreven onderwijsleerstof zie je dan ook steeds aangegeven op welke spelprobleem/-uitdaging het accent wordt gelegd. Door dit uitgangspunt te hanteren is het creëren en arrangeren van onderwijsleerstof oneindig en zetten we de leerling en zijn/haar ontwikkeling centraal.

Betekenisvol en op maat

Door op grond van de spelproblemen/-uitdagingen en het speel- en beleavingsniveau van de leerlingen te kiezen voor afgeleide spelvormen en aangepaste spe(e)lregels, komen we tegemoet aan de (spel)ontwikkeling van de leerling. De voorkeur dient dan ook uit te gaan naar kleine, aangepaste spelvormen, waarin de leerling voldoende beweegkansen krijgt, voldoende zeggenschap heeft (autonomie door bijvoorbeeld regulerende taken) en de kans op succeservaring gegarandeerd kan worden. Daarom fungeert voor ons de sportwereld, met zijn geregleerde en geïnstitutionaliseerde sportspelen en officiële spelregels, enkel als referentiekader. De sportspelen in zijn eindvorm (bijvoorbeeld softbal 9:9, basketbal 5:5 en voetbal 11:11,) vormen voor ons geen doel op zich. Door te zorgen voor een krachtige leeromgeving, een leeromgeving die voor de lerende uitdagend en betekenisvol is en de vereiste leerprocessen uitlokt, neemt de kans op plezier in bewegen aanzienlijk toe (Madou, Iserbyt &

Behets, 2007). Naast het feit dat leerlingen die tijdens de les plezier beleven, ook sneller, beter en meer duurzaam leren, speelt plezier ook een cruciale rol bij het tot stand komen van intrinsiek gemotiveerd gedrag. En juist intrinsiek gemotiveerd gedrag, gedrag dat verwijst naar de inzet voor de activiteit om de activiteit zelf en niet vanwege een externe beloning of dwang, is het hoogst haalbare doel van het spelonderwijs (Behets, 2011). Vanuit de oorsprong (ludieke, speelse gedragsmodaliteit) moet spel/spelen gezien worden als intrinsiek gemotiveerd bezig zijn. Spelen is beleven! (Leysen, 2008). De gekozen onderwijsleerstof kunnen we betekenisvol en op maat maken door aanpassingen te doen binnen het arrangement, uitvoeringswijze en/of reguleringsvrijheid. Aanpassingen die ervoor zorgen dat het spel, de uitvoering binnen het spel en/of het op gang brengen/houden van het spel makkelijker of moeilijker wordt. Als metafoor voor de mogelijke aanpassingen hebben we invulling gegeven aan de groene, blauwe, rode en zwarte skipistes.

Overwegingen

Tikken of branden?

In de leerlijn is bewust gekozen om het 'tikken' centraal te zetten. Sterker nog, over 'branden' wordt niet gesproken. Vanuit allerlei ervaringen met tikspelen is de tikactie herkenbaar en logisch voor de leerlingen. Branden wordt pas interessant (betekenisvol)

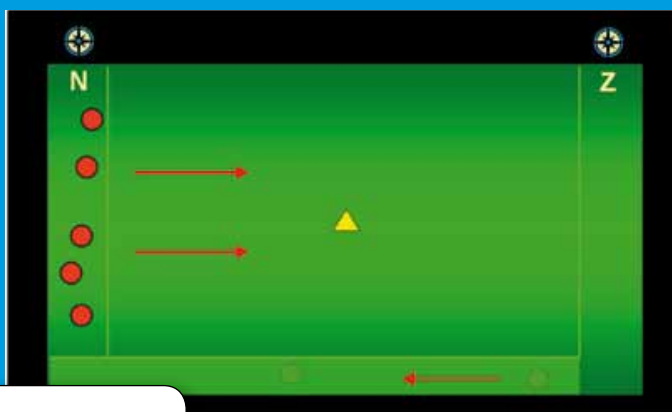
wanneer de leerlingen het inzicht krijgen wat de belemmering is van een tikactie. Wanneer een leerling bijvoorbeeld in de rol van loper tijd gaat trekken of expres langzamer gaat lopen, wordt het wellicht tijd om de 'brand'-regel in te voeren. Houd dus het niveau, vooral het tactische/strategische niveau van de leerling in de gaten.

Slaan of werpen?

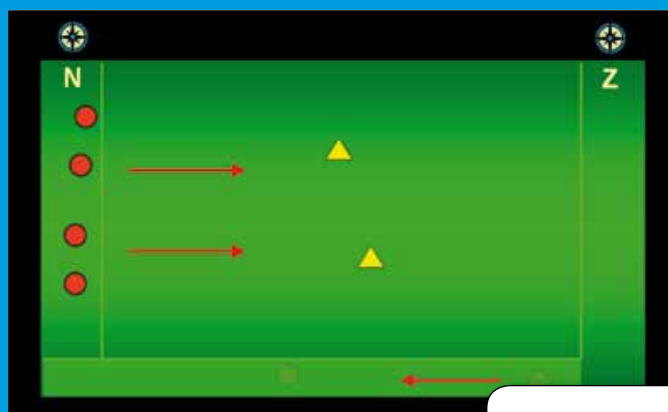
Natuurlijk is het wegslaan van de bal met een knuppel geweldig. Maar laat het geen doel op zich worden. Uiteindelijk gaat het om het spelprobleem/-uitdaging 'de bal in het spel brengen'. Door te starten met de bal in het spel te brengen middels een werpactie, zorgen we in ieder geval voor veel dynamiek, intensiteit, beweegkansen en daarmee leermomenten voor onze leerlingen. Een logisch vervolg is dat we de leerling de bal in het spel laten brengen door de bal (vanaf een statief) weg te slaan. Dit hoeft overigens niet direct een slagknuppel te zijn, maar kan ons inziens net zo goed een tennisracket zijn. De kans op het raken van de bal, een succeservaring, moet namelijk zo groot mogelijk worden gemaakt.

Spel- of spelregels?

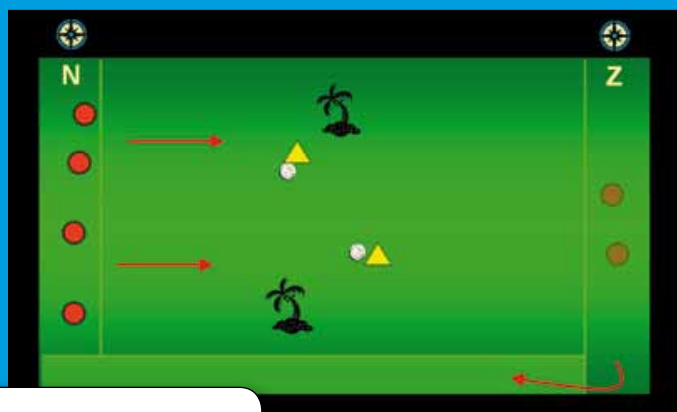
Is een vangbal uit? Mag ik lopen met de bal? Mag ik terug naar het honk? Als docent zijn we geneigd om de leerling bij aanvang van het spel te overladen met allerlei, vaak op dat moment betekenisloze (sport)spelregels. Toch

Tek.1 N-Z expeditie 7:1

Tek. 2 N-Z expeditie 6:2

Tek.3 N-Z expeditie 6:2 met bal

staande op een vrijplaats (honk) te tikken met de bal. De looper is vanzelfsprekend niet uit, maar daarmee leggen de velders het spel stil en mogen de lopers geen actie meer ondernemen.

Praktijk

1 Expeditie Noord-Zuid, 7 tegen 1

- in drie vakken 'Expeditie Noord-Zuid', 7 tegen 1
- één tikker (lintje) per vak.

Opdracht

Probeer zonder dat je getikt wordt Kamp Zuid te bereiken. Iedere keer als je de overkant

leert de praktijk dat leerlingen prima, vaak nog beter, uit de voeten kunnen wanneer we ze wegsturen zonder of wellicht met minimale, op veiligheid gebaseerde, spe(e)lregels. Wanneer het spel niet lekker loopt, bestaat de kans dat het tijd wordt om spe(e)lregels in te voeren. De regels hebben op dat moment betekenis voor de leerlingen en bekijken waarschijnlijk veel beter. Vergeet de mogelijkheid van de inbreng van leerlingen bij het bepalen van de regels niet. Deze regels zijn niet per definitie de spelregels die gehanteerd worden in het officiële sportspel, maar kunnen ook afgeleide regels zijn: speelregels in plaats van spelregels. Regels die enkel als doel moeten hebben het spel goed en succesvol te laten verlopen.

Stilleggen van het spel: brandplaats of niet?

Je kent ze wel. Een brugklasleerling rent als veldspeler enthousiast achter een geslagen/geworpen bal aan. Met wat moeite krijgt hij controle over de bal. In balbezit draait hij zich wild om en zonder aarzeling en (spel)

Spelprobleem/ Speluitdaging

Spelprobleem/ Speluitdaging	Accent op
De bal in het spel brengen	
Lopen (door bedreigd gebied) en scoren	☒
In balbezit komen (time to contact)	
Bal verwerken en scoren voorkomen	

idee gooit hij de bal terug naar het thuis-honk, in de richting waar de bal vandaan kwam. Ondertussen heeft de looper het tweede honk bereikt. Waarschijnlijk een herkenbaar beeld. Helaas is dit vaak de erfenis van het in het basisonderwijs geliefde slagbalspel. Hierbij wordt vaak de speelregel gehanteerd dat het spel stilgelegd dient te worden, door de in het spel gebrachte bal zo snel mogelijk in een hoepel of korf (brandplaats) te leggen. Dit is een voorbeeld van een speelregel waarmee we ons doel voorbij schieten. Om ervoor te zorgen dat de leerling leert om het scoren te voorkomen en dus leert om oog te krijgen voor de bedreiging, namelijk de looper, werken we met de speelregel 'stil-tikken'. Oftewel, wanneer de lopers geen directe bedreiging meer vormen, wordt het spel stilgelegd door een looper,

bereikt, loop je via de droogliggende rivier (bank) 'vrij' terug.

Wanneer je getikt wordt, dan pak je een lintje en ga je mee helpen tikken. Als er één leerling over is (winnaar), dan is het spel over en mag de winnaar starten met tikken. Of, er wordt door de leerlingen een nieuwe tikker aangewezen.

2 Expeditie Noord-Zuid, 6 tegen 2

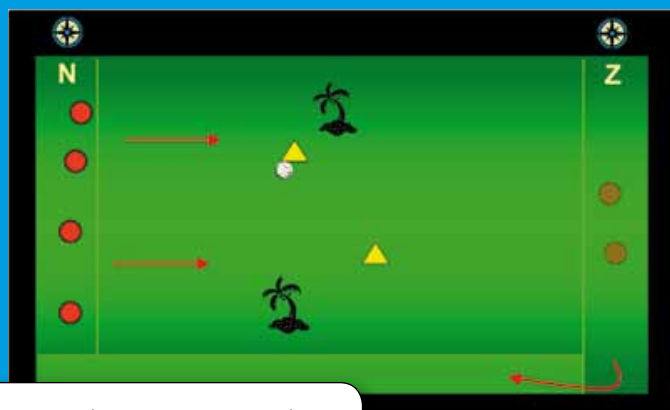
- in drie vakken 'Expeditie Noord-Zuid' 6 tegen 2
- twee tikkers (lintje) per vak.

Opdracht

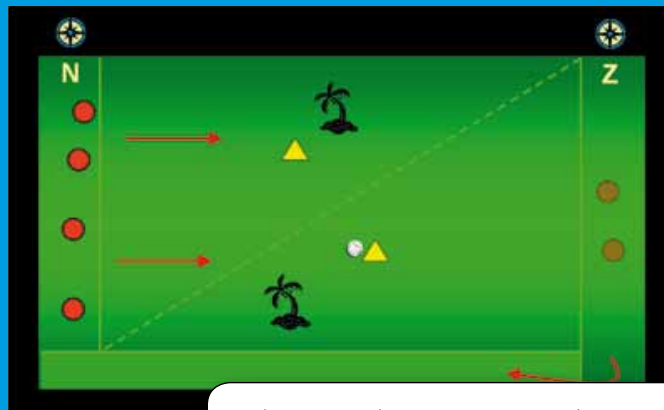
Probeer zonder dat je getikt wordt Kamp Zuid te bereiken. Iedere keer als je de overkant bereikt, heb je één punt. Je loopt via de droog liggende rivier (bank) 'vrij' terug. »

Contact:

g.weeldenburg@fontys.nl
b.neutkens@fontys.nl

Tek. 4 N-Z expeditie 6:2 met samenspelen

tek.5 N-Z expeditie 6:2 met samenspelen en een diagonaal

Iedere keer als je Kamp Zuid bereikt krijg je één punt. Wanneer je getikt wordt, dan moet je terug en gooi je een blokje (op het matje) om. Je mag wederom een poging ondernemen. Drie blokjes om= nieuwe tikker.

Het spel probleem/de speluitdaging blijven gelijk.

3 Expeditie Noord-Zuid, 6 tegen 2

- in drie vakken 'Expeditie Noord-Zuid' 6 tegen 2 (tek. 3)
- twee tikkers (lintje) per vak
- twee ballen per vak.

Opdracht 1

Probeer zonder dat je getikt wordt Kamp Zuid te bereiken. Lukt dit? Je scoort één punt. Loop via de rivier (bank) weer terug naar Kamp Zuid. De tikkers (ieder in het bezit van een bal) proberen dit te voorkomen door de lopers met de bal te tikken (de bal moet bij de tikactie onder controle blijven). Wanneer je getikt wordt, dan moet je terug naar Kamp Noord en gooi je een blokje om. Je mag wederom een poging ondernemen. Drie blokjes om, dan komen er nieuwe tikkers. Je mag op de heenreis gebruikmaken van de vrijplaatsen: eilanden. Hiervoor geldt: twee is teveel (komt er iemand anders op het eiland, dan moet je het eiland verlaten).

Opdracht 2

- in drie vakken 'Expeditie Noord-Zuid' 6 tegen 2 (tek. 4)
- twee tikkers (lintje) per vak
- één bal per vak.

Probeer zonder dat je getikt wordt Kamp Zuid te bereiken. Lukt dit dan scoor je één punt. Loop via de rivier (bank) weer terug naar Kamp Zuid. De tikkers (samen één bal) proberen dit te voorkomen door de lopers met de bal te tikken. Samenspel is dus noodzakelijk. Wanneer je getikt wordt, dan moet je terug naar Kamp Noord en gooi een blokje om. Je mag wederom een poging ondernemen. Drie blokjes om, dan komen er nieuwe tikkers. Je mag op de heenreis gebruik maken van de vrijplaatsen: eilanden. Hiervoor geldt: twee is teveel (komt er iemand anders op het eiland, dan moet je het eiland verlaten).

Opdracht 3

- in drie vakken 'Expeditie Noord-Zuid' 6 tegen 2 (tek. 5)
- twee tikkers (lintje) per vak
- één bal per vak
- één diagonaal (of lengte- of breedtelijn).

Probeer zonder dat je getikt wordt Kamp Zuid te bereiken. Lukt dit dan scoor je één punt. Loop via de rivier (bank) weer terug naar Kamp Zuid. De tikkers (samen één bal) proberen dit te voorkomen door de lopers met de bal te tikken. Om samenspel tussen de tikkers af te dwingen kan er gespeeld worden met een lijn waar de tikker in het bezit van een bal niet overheen mag lopen (en dus moet passen naar zijn medetikker). Wanneer je getikt wordt, dan moet je terug naar Kamp Noord en gooi je een blokje om. Je mag wederom een poging ondernemen. Drie blokjes om, dan komen er nieuwe tikkers. Je

mag op de heenreis gebruik maken van de vrijplaatsen: eilanden. Hiervoor geldt: twee is teveel (komt er iemand anders op het eiland, dan moet je het eiland verlaten).

In de volgende twee artikelen gaan we verder met vormen waar de spelproblemen 'lopen (door bedreigd gebied) en scoren' en 'bal verwerken en scoren voorkomen' uitgebreider aan bod komen. Tevens komen de andere spelproblemen, ('de bal in het spel brengen' en 'in balbezit komen' (time to contact)), daar aan de orde.

Literatuur

- Behets, D. (2011). *Didactiek van het bewegingsonderwijs*. Leuven: Acco.
- Brouwer, B., Aldershof, A., Bax, H., Berkel, M. van., Dokkum, G. van., Mulder, M.J., e.a. (2011). *Human movement and sports in 2028: een blik in de toekomst van lichamelijke opvoeding/ bewegingsonderwijs en sport op school*. Enschede: SLO.
- Bunker, D., & Thorpe, R. (1986). *Rethinking games teaching*. Loughborough: University of technology.
- Griffin, L., & Butler, J. (2005). *Teaching games for understanding: theory, research and practise*. Stanningley: Human Kinetics.
- Leysen, H. (2008). *What's in a game: spel didactische verkenningen*. Leuven: Acco.
- Madou, B., Iserbyt, P., & Behets, D. (red.) (2007). *Lichamelijke opvoeding in een krachtige leeromgeving*. Leuven: Acco.

Auteurs:

Gwen Weeldenburg en Bart Neutkens zijn docenten Bachelor of Sports & Education aan de Fontys Sporthogeschool

Dit artikel is met medewerking van onze spelcollega's Frank de Kok, Enrico Zondag en Michiel Ellenbroek tot stand gekomen. ◀

Spelprobleem/ Speluitdaging	Accent op
De bal in het spel brengen	
Lopen (door bedreigd gebied) en scoren	☑
In balbezit komen (time to contact)	
Bal verwerken en scoren voorkomen	☑

Human Movement and Sports in 2028 (2)

Een blik in de toekomst van lichamelijke opvoeding/ bewegingsonderwijs en sport op school

Aan het eind van 2009 ging een gezamenlijke projectgroep van SLO, KVLO en ALO's van start met een project om goed na te denken over de vraag hoe de lichamelijke opvoeding er over een jaar of twintig uit zou kunnen zien. In LO nr 1 van dit jaar schreven we daar al over. In dit vervolgartikel gaan we dieper in op de resultaten van 'Human Movement and Sports in 2028' samen en gaan we in op de mogelijke impact van het rapport.

Door: Berend Brouwer

Kernaanduiding met profileringsmogelijkheden

De door alle betrokkenen gezamenlijk gedeelde kernaanduiding van 'het vak' -hoe dat in de toekomst ook mag heten- luidt:

Voornaamste uitgangspunt voor Human Movement & Sports [HM&S] is ook in 2028 dat jeugdigen op school, steeds vanuit een pedagogisch perspectief, (meer) bekwaam raken voor deelname aan sport en bewegingssituaties, als onderdeel van een gezonde en actieve leefstijl. Boven op die kerntaak zijn er volop mogelijkheden voor scholen om zich te profileren als het gaat om hun rol m.b.t. bewegen, sport en gezondheid. In één figuur ziet dat er zo uit (zie hiernaast):

Resultaten nader toegelicht

Maar wat houdt zo'n algemene aanduiding van de betekenis van het leergebied HM&S in? In het eerste deel van dit artikel vatten we dat samen in een paar punten:

- pedagogische betrokkenheid uitgangspunt voor al het handelen
- meervoudige deelnamebekwaamheid aan een diversiteit aan sport- en bewegingssituaties als doel
- daarmee bijdrage aan een gezonde en actieve leefstijl
- schoolgebonden profileringsmogelijkheden
- werken met beweegteams in een brede-school-setting.

Meervoudige deelnamebekwaamheid

Wat bedoelen we met meervoudige deelnamebekwaamheid? Daar gaan we nu wat dieper op in.

Wie aan bewegingssituaties deelneemt, heeft daartoe verschillende typen 'bekwaamheden' nodig. Tenminste als we vinden dat die deelname voor de deelnemer bevredigend moet zijn.

- Om te beginnen moet je over een zekere *bewegingsbekwaamheid* beschikken: je moet een bal kunnen aannemen en afspelen, een helling kunnen afdalen, hoog kunnen springen, etc. Sport- en bewegingssituaties veranderen voortdurend. Je moet dus over

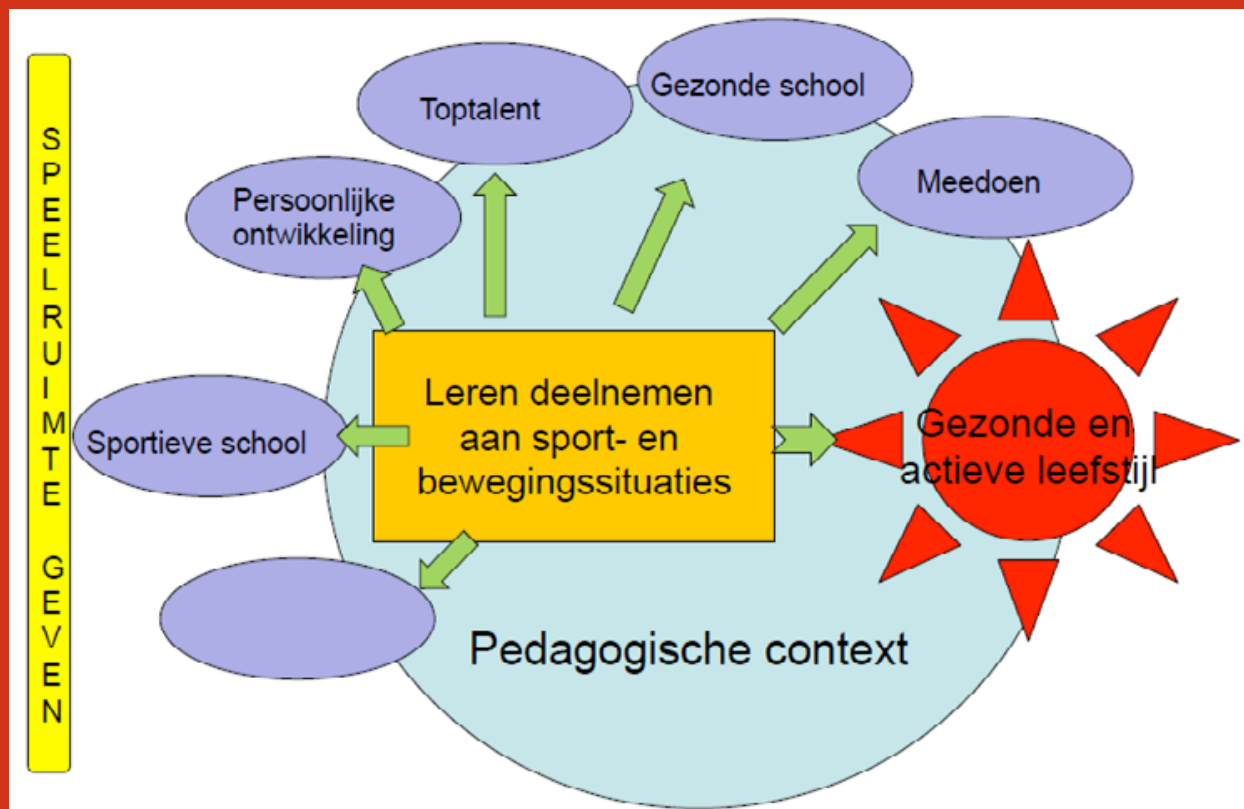
een breed en wendbaar bewegingsrepertoire beschikken: je moet de basisprincipes kennen, die in een reeks van overeenkomstige bewegingssituaties toepasbaar zijn. Dit is een basis die vroeg gelegd moet worden.

- Je moet een zekere *regelbekwaamheid* hebben. Dat betekent in verschillende rollen kunnen deelnemen aan sport- en bewegingssituaties; je moet een veld kunnen uitzetten, de tijd op kunnen nemen, fluiten voor overtredingen en aanwijzingen kunnen geven aan anderen. Het betekent ook zelfstandig samen met anderen kunnen deelnemen en situaties op gang kunnen brengen en houden.
- Je hebt in uiteenlopende sport- en bewegingssituaties een *specifieke omgangsbekwaamheid* nodig. Je moet in verschillende situaties kunnen inspelen op de verwachtingen van anderen en rekening kunnen houden met hun eigenschappen en mogelijkheden. Zowel in de rol van bewegener als in andere rollen.
- Verder is er veel *kennis en inzicht* in sport- en bewegingssituaties nodig: je moet weten hoe te handelen in sport en bewegingssituaties en je moet weten waarom je dat doet. Om een succesvolle (maar ook kritische) sporter te zijn moet je inzicht hebben in je eigen sportvraag in op het sportaanbod en in hoe je moet kiezen. Met andere woorden: deelname aan bewegingssituaties vraagt, als voorwaarde voor adequaat handelen, om kennis over en inzicht in bewegingssituaties en zelfkennis.
- Een vijfde bekwaamheid heeft meer het karakter van een voorwaarde waaraan moet worden voldaan, wil er sprake zijn van life-timesportdeelname. Die *voorwaarde is plezier hebben in bewegen*, in het doen van de sport- en bewegingssituaties zelf. De motivatie van mensen om sport te gaan beoefenen, ligt voor alles in de intrinsieke waarde van sport: zij vinden sport en bewegen gewoon heel erg leuk. Succeservaringen zijn van wezenlijk belang. Voor blijvende deelname is het daarom ook niet genoeg om vluchtige en oppervlakkige ervaring op te doen; je moet er ook echt wat voor kunnen.

»

Overzichtsschema HM&S 2028

- De zesde bekwaamheid heeft te maken met samen verantwoord bewegen. De algemene *waarden en normen* moeten in acht worden genomen. Het gaat daarbij om het accepteren van verantwoordelijkheid voor jezelf en voor anderen, om het naleven van beginselen van fair play en het respecteren van andermans eigenheid, voorkeuren, mogelijkheden en grenzen. We zien hier het pedagogisch perspectief vanuit een andere invalshoek terug.

Bijdrage aan een gezonde en actieve leefstijl

De meest basale bijdrage die HM&S kan leveren aan de gezondheid van jonge mensen is om hen deel te laten nemen aan sport- en bewegingssituaties. Leren deelnemen aan sport- en bewegingssituaties, de kern waar het bij HM&S om draait, is tegelijk de beste bijdrage aan gezondheid op de langere termijn.

Schoolgebonden profileringsmogelijkheden

Scholen zullen zich in toenemende mate willen profileren. Er zijn diverse mogelijkheden om dat met bewegen en sport te doen en scholen zullen ongetwijfeld nog andere ontwikkelen:

- Scholen die te maken hebben met grote groepen leerlingen voor wie een actieve en gezonde leefstijl geen vanzelfsprekendheid is, zullen zich vooral kunnen en willen profileren als *gezonde school*.
- Scholen voor *sporttalent* leveren een bijdrage aan het doorbreken van sportieve toptalenten of leggen juist het accent op het door

ieder kind ontdekken en optimaal ontplooiën van de eigen talenten, voorkeuren en (on)mogelijkheden.

- De Nederlandse bevolking verandert van samenstelling. Vooral in de grote steden kan het aantal nationaliteiten dat op een school vertegenwoordigd is flink oplopen. Scholen kunnen er dan voor kiezen om de waarde van *culturele diversiteit* speerpunt van beleid te maken.
- Scholen die veel leerlingen hebben voor wie deze *maatschappelijke participatie* om wat voor reden dan ook moeizaam gaat, kunnen ervoor kiezen hun leerlingen daarbij te helpen met bewegen en sport als middel.
- Scholen kunnen bewegen en sport benutten als middel om de *school sfeer* te verbeteren of *schooluitval* te beperken. Zij kunnen er voor kiezen om een *sportieve school* te zijn of zij kunnen bewegen en sport inzetten als middel om *schoolprestaties* te verbeteren.

Gevolgen voor de schoolpraktijk

In de publicatie is ook in algemene termen uitgewerkt wat de gevolgen van de gekozen visie kunnen zijn voor de schoolpraktijk. De gevolgen daarvan zijn:

De docent

De docent HM&S moet een duizendpoot zijn. Hij moet pedagoog, bewegingsexpert en deskundige op het gebied van gezonde en actie-

ve leefstijl zijn. Hij moet invulling aan zijn opdracht geven binnen het specifieke pedagogische of onderwijskundige profiel van de school. Dit alles in samenwerking met veel partijen in de (sportieve) omgeving van de school. De docent is *gids, teamspeler, filter, grenzensteller en coach* tegelijk. De docent leeft voor hoe het moet, inspireert op basis van eigen ervaring met sport- en bewegingssituaties, laat zien wat er kan en mag, maar geeft ook aan wat niet hoort, werkt samen op basis van gelijkwaardigheid en geeft tegelijk leiding, kan omgaan met verschillen en werken op alle niveaus. Voorwaar geen geringe opdracht.

De leerling

In toenemende mate zullen leerlingen meer speelruimte krijgen om keuzes te maken binnen bewegen en sport, om invloed te nemen op hun eigen leerdoelen en ontwikkelingsproces, om hun eigen sportidentiteit te ontdekken en verder te ontplooien. De rol van de leerlingen is actief, ze worden geprikkeld om zichzelf te sturen en te ontwikkelen, ze krijgen ruimte maar moeten die ook invullen, ze krijgen keuzes maar moeten die ook maken. Hoeveel ruimte zij precies krijgen is een pedagogisch-didactische variabele die scholen conform hun eigen schoolprofiel zullen inrichten. Leerlingen zijn zo *architect van hun eigen leerproces, positief-kritische consumenten en teamspelers*.

Inhoud en programma

Het programma van het leergebied HM&S dient zowel aan te sluiten bij de mogelijkheden van de leerlingen als bij de activiteiten, regels en gebruiken van de sport- en beweegsituaties binnen onze bewegingscultuur in brede zin. Dus aansluitend bij de verschijningsvormen, motieven en contexten die bij bewegen en sport relevant zijn. Niet alles wat er in de bewegingscultuur aan sport- en bewegingssituaties plaatsvindt, kan echter in het programma in en rond de school aan bod komen. Een ordening in leerlijnen rond overeenkomstige bewegingsuitdagingen biedt een oplossing voor dat probleem. Bij jongere leerlingen gaat het vooral om het zich echt eigen maken van de principes binnen alle leerlijnen. Naarmate leerlingen ouder worden zullen ze meer keuzes in het programma krijgen, passend bij de ontwikkeling van hun eigen sportidentiteit.

Kinderen voor wie het motief 'plezier beleven aan het bewegen zelf' belangrijk is, doen het meest mee aan sport- en bewegingssituaties. Plezier in bewegen is dus een uiterst belangrijke voorwaarde. Factoren als 'geleerd hebben succesvol deel te nemen aan', 'op je eigen niveau mogen deelnemen aan' en 'een veilig pedagogisch klimaat' zijn uitermate belangrijk om dat intrinsieke plezier aan bewegen te behouden en te bevorderen en zijn dus belangrijke criteria voor het programma.

Organisatie en beleid

In alle gevallen waren de bevrageden van mening dat de taak van de *brede school* zich voor bewegen en sport uitstrekt tot (ver) buiten de schoolmuren. Om haar *veelzijdige aanbod* waar te kunnen maken moet de school samenwerken met tal van partners op het gebied van sport en bewegen, gezondheidszorg, welzijnswerk, opvang of

anderszins. Er zullen zeer divers samengestelde *beweegeteams* zijn. De scherpe scheiding tussen dat wat binnen de school gebeurt en wat daarbuiten zal vervagen. Er zal sprake zijn van *flexibel accommodatiegebruik* en scholen zullen komen tot een expliciet *schoolbeleid* voor bewegen en sport.

Ongetwijfeld zal een en ander gevolgen hebben voor de *opleidingen*. Functiedifferentiatie binnen beweegteams zal leiden tot differentiatie binnen de opleidingen en de manier van opleiden. Allerlei mogelijke *samenwerkingspartners* voor het onderwijs zullen moeten ontwikkelen tot partners die een volwaardige bijdrage kunnen leveren aan een aanbod aan bewegingsonderwijs en sport en bewegen vanuit het hierboven geschetste primair pedagogische perspectief. De tekenen dat allerlei partijen daar nu al mee bezig zijn stemmen in die zin hoopvol.

Tenslotte zal er meer aandacht geschonken moeten worden aan *schoolgebonden kwaliteitsbewaking* op het gebied van bewegen en sport. Scholen krijgen de ruimte om eigen beleid te maken, dan zullen zijn ook moeten laten zien hoe zij met die ruimte omgaan.

Hoe nu verder?

De meest verrassende constatering van het project 'Toekomstvisie LO' was dat er - ondanks soms grote verschillen in gekozen accenten, invalshoeken, belangen, achtergronden en beroepscontexten - een grote eensgezindheid was over de kern van de taak van het onderwijs op het terrein van bewegingsonderwijs en sport. *In algemene zin kan daarmee ook geconcludeerd worden dat gezien het grote belang van bewegen als basiscompetentie voor alle jongeren HM&S in het jaar 2028 deel zou moeten uitmaken van de kernopdracht van het onderwijs*.

Met de afronding van deze nota is pas een eerste stap gezet naar een volgend ontwikkelproces. De werkgroep ziet dit document als een ijkpunt qua uitgangspunten voor visie op en doelstellingen van het leergebied HM&S. Met deze nota ligt er een opdracht voor de vakwereld en de KVLO om handen en voeten te geven aan de uitwerking van de visie die daarin is neergelegd. Op allerlei plaatsen moet een verdere uitwerking gegeven worden aan deze visie. Pas dan kunnen er concrete vertalingen van die visie voor het werk in de scholen zichtbaar worden. Uiteindelijk gaat het erom dat deze toekomstvisie gestalte krijgt in beleid en in de praktijk van het onderwijs. Dat is dé uitdaging voor de vakwereld de komende decennia.

Om zover te komen moet het in de publicatie verwoorde gedachtegoed onder de aandacht worden gebracht van zoveel mogelijk betrokkenen. Doel is uiteraard om met zoveel mogelijk vakcollega's, beleidsbepalers en wetenschappers op één lijn te komen over de ideeën in HM&S in 2028. Interne en externe eenheid over de kernaanduiding van het vak en uitwerkingen daarvan in meervoud, dat is het streven.

De publicatie *Human Movement and Sports in 2028* kan worden besteld tegen kostprijs en worden gedownload op <http://www.slo.nl/organisatie/recentepublicaties/>. ❏

Contact:

b.brouwer@slo.nl

Arbeidsmarkt branche

Sport en bewegen in balans

De veelomvattende arbeidsmarkt van sport is in beweging, maar toch in balans. Dat is de belangrijkste conclusie van de Arbeidsmarktmonitor Sport 2011. Dit onderzoek is samen met Calibris, ALODO (hbo's sport) en NOC*NSF tot stand gekomen.

Door: Bart van den Bosch

Hoe is de aansluiting tussen opleidingen Sport en bewegen (mbo en hbo) en de behoefte aan gediplomeerden van die opleidingen op de arbeidsmarkt? Hoe is de werkgelegenheid verdeeld binnen de verschillende sectoren van de arbeidsmarkt Sport en bewegen? Hoe ontwikkelt de arbeidsmarkt zich in de periode 2010 – 2015 in de algemene zin? Deze vragen staan centraal in dit artikel.

Sport en bewegen als interventie gericht op doelgroepen

Maatschappelijke veranderingen hebben invloed op de betekenis en beleving van sport en daarmee ook op de rol van medewerkers in de sport. De grenzen tussen sport en gezondheidszorg en sport en welzijn vervagen, waardoor andere competenties worden gevraagd. Combinatiefuncties, die nu de benaming buurtsportcoaches hebben gekregen, worden steeds belangrijker. De nadruk komt steeds meer te liggen op interventies gericht op doelgroepen die zich niet vanzelf Sport en bewegen als levensstijl eigen hebben gemaakt, het ontwikkelen van nieuw sport- en beweegaanbod, klantgerichtheid, het richten op diverse doelgroepen, samenwerking met diverse partijen en ondernemerschap. Voorbeelden hiervan zie je onder andere in de buitenschoolse opvang, sporten voor speciale doelgroepen en verruiming van het aanbod van sportverenigingen. Bij commerciële sport zie je een flexibel aanbod en wordt er veel ingespeeld op trends, maar ook daar krijgt de maatschappelijke waarde van sport meer betekenis. Voor zowel commercieel sportaanbod als de georganiseerde sport zijn kwaliteit en professionalisering van de beroepsbeoefenaren leidende principes.

Vraag en aanbod op de arbeidsmarkt

In 2010 waren er bijna 45.000 fte's voor Sport en bewegen. Naar schatting gaat het daarbij om zo'n 64.000 banen. Het betreft hier zowel mbo- als hbo-gediplomeerden. De totale arbeidsmarkt omvatte 76.000 fte's. Dit is inclusief wetenschappelijk onderwijs en brancheopleidingen.

Bijna tachtig procent van de sportorganisaties had de afgelopen vijf jaar één of meer vacatures. Reden voor deze vacatures waren uitbreiding en/of vervanging van medewerkers. De meeste organisaties hadden geen moeite die vacatures te vervullen. Bovendien geeft ruim

De branche Sport en bewegen is veelomvattend. Werkgelegenheid is in 2011 bijna 45.000 fte's:

Lokale en regionale overheden	23%	10.160 fte's
● Onderwijs	22%	10.035 fte's
● Veiligheid	11%	4.968 fte's
● Fitnessbranche	11%	4.590 fte's
● Sportverenigingen	7%	3.225 fte's
● Toerisme en recreatie	7%	2.956 fte's
● Zwembranche	5%	2.438 fte's
● Overige commerciële sportaanbieders	5%	2.300 fte's
● Gezondheidszorg	5%	2.247 fte's
● Welzijn	2%	997 fte's
● Outdoor	1%	412 fte's
● Sportbonden en sportontwikkeling	1%	481 fte's

De conclusie vanuit de AMMS is dat er in algemene zin momenteel geen sprake is van aansluitingsproblemen tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Als organisaties moeite hebben met het invullen van een vacature, blijkt dit relatief vaak te liggen aan:

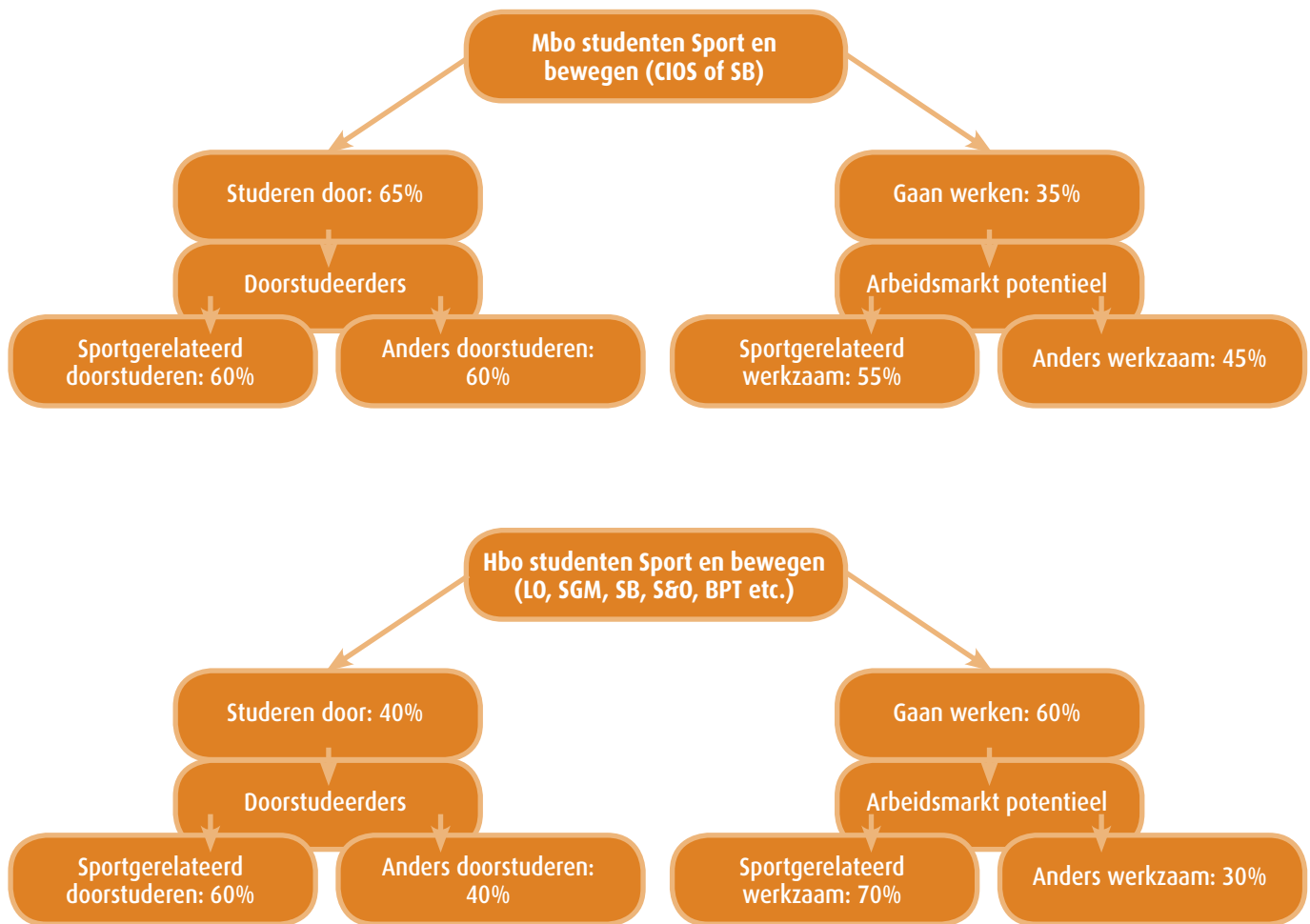
- het aantal uren
- het contract is te klein
- onregelmatige werktijden
- organisatie kan niet het salaris betalen wat sollicitant vraagt.

De AMMS is ook gehouden in 2008, opmerkelijke verschillen tussen beide: Tussen 2008 en 2011 is de arbeidsmarkt voor Sport en bewegen licht gekrompen, met iets meer dan duizend fte's. De werkgelegenheid in Nederland liep in dezelfde periode terug met één procent. Vergeleken met de totale economie is de arbeidsmarkt voor Sport en bewegen minder sterk afgenomen.

De werkgelegenheid in de sporteigen sectoren is toegenomen. Een afname over dezelfde periode is te zien bij de sectoren: welzijn, gezondheidszorg, toerisme en recreatie. Vooral de overheidsdiensten zijn sterk gegroeid op het gebied van Sport en bewegen.

Tot 2015 verwachten de onderzoekers een toename van vraag naar arbeid van ruim 10.000 fte's op de arbeidsmarkt van Sport en bewegen. Hiervan komen bijna 6.000 fte's voor rekening van de uitbreiding van de vraag. De overige 4.000 fte's zijn te verklaren door de vervangingsvraag, zoals voor pensioen of verlof.

zestig procent van de organisaties aan dat de vacature die ze hadden geschikt was voor schoolverlaters met een opleiding op het gebied van Sport en bewegen (mbo- of hbo).

Arbeidsmarkt en onderwijs (mbo- en hbo):

Er zijn momenteel geen problemen wat betreft de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Deze kunnen op termijn wel ontstaan. Een groei van het aantal mbo- en hbo-gediplomeerden Sport en bewegen is niet gewenst. De arbeidsmarkt is nu in balans en heeft niet meer gediplomeerden nodig.

Ruim zestig procent van de werkgevers vindt hun vacatures geschikt voor mbo- en hbo-gediplomeerden en zegt dat in de helft van die gevallen ook daadwerkelijk een gediplomeerde wordt aangenomen. Kandidaten Sport en bewegen zijn nu dus geschikte kandidaten en daarmee valt te concluderen dat er sprake is van aansluiting op de eisen die de arbeidsmarkt aan gediplomeerden stelt. Om dit ook

in de toekomst te waarborgen, is het belangrijk dat opleidingen inspelen op:

- toenemende aandacht voor Sport en bewegen voor gezondheidsdoelen
- klantgericht werken en meer samenwerken
- nieuwe activiteiten en doelgroepen.

Bart van den Bosch is beleidsmedewerker mbo

Link:

<http://www.calibris.nl/artikel.php?guid=1c2611a6-5947-11e1-8c63-12313b031a14> ◀

Contact:

bart.vandenbosch@kvlo.nl

Landelijk lerarenregister

officieel geopend

Op 15 februari 2012 is het lerarenregister, in aanwezigheid van de minister van onderwijs Marja Van Bijsterveldt, officieel geopend voor leraren in Nederland werkzaam in het primair, voortgezet en het middelbaar beroepsonderwijs. Alleen bevoegde leraren met een dienstverband van minimaal 0,2 fte of een aantoonbare werkomvang van 332 uur op jaarbasis kunnen zich inschrijven. Inschrijving is gratis en is op vrijwillige basis. Wat wordt er anders ten opzichte van het KVLO-Register?

Door: Baukje Zandstra

Het landelijk register zal bij opening nog niet net zo operationeel zijn als het KVLO register. Dat zal pas in 2013 het geval zijn. Dan stopt het KVLO register en loopt ook de registratie van leraren LO via *registerleraar.nl*. De uitvoering gaat dan over naar de OnderwijSCOöperatie.

De basis van het register is klaar. Het staat in de steigers. Leraren kunnen zich nu al inschrijven en hun activiteiten op het gebied van hun professionele ontwikkeling vastleggen. Het gaat daarbij om cursussen, opleidingen, studiedagen, conferenties en reflectieve activiteiten zoals coaching of intervisie.

Er is een voorlopig Reglement Registerleraar opgesteld. Dit is gebaseerd op het Reglement KVLO-registratie. Hierin staat al een aantal criteria met bijbehorende puntenwaardering voor verschillende typen professionaliseringsactiviteiten. Dit voorlopige reglement staat op *registerleraar.nl*.

Het jaar 2012 wordt gebruikt om het digitale portfoliosysteem en de site *registerleraar.nl* verder op te bouwen, het scholingsaanbod te valideren, de criteria verder uit te werken en nader te specificeren per sector of vakgebied. De leraren die zich dit jaar inschrijven brengen hun ervaringen in en werken mee aan de verdere ontwikkeling van het register. Er zijn drie registercommissies vanuit de sectoren PO, VO en mbo ingesteld, die elk uit vijf docenten bestaan. Hierin zitten twee registerleraren LO: Wilt Dijkstra (PO en commissie registratie KVLO) en Gerné de Jonge (VO). Daarmee wordt expertise en ervaring vanuit het KVLO register ingebracht. Deze commissies beoordelen en waarderen het scholingsaanbod, kunnen sub-/vakcommissies raadplegen en beslissen over herregistratie.

In 2012 vindt afstemming met aanbieders van scholing plaats, zal een volledig reglement worden opgesteld en vastgesteld en zullen sub-/vakcommissies worden ingesteld.

OnderwijSCOöperatie

Dit lerarenregister is een initiatief van de OnderwijSCOöperatie (OC). De OC is een vereniging die de vijf grote onderwijsvakorganisaties in Nederland: AOB, OCNV, FvOv, BON en PVVVO vertegenwoordigt. Via de OC werken leraren uit alle onderwijssectoren samen. De KVLO is via de FvOv (Federatie van Onderwijsvakorganisaties, zie LO 2) en het

PVVVO (Platform Vakinhoudelijke Verenigingen Voortgezet Onderwijs) aangesloten bij de OC. Met de OC wordt een krachtige impuls gegeven aan een sterke lerarenberoepsgroep en aan de waarborging van de kwaliteit van het onderwijs in Nederland. Goed onderwijs valt of staat met goede leraren voor de klas. Uitgangspunt is dat een leraar in Nederland bevoegd moet zijn om les te geven. Na het behalen van het diploma moeten leraren zich, conform de wet BIO, blijven ontwikkelen en aan bekwaamheidsonderhoud doen. *Registerleraar.nl* helpt de leraar om op een makkelijke en uitnodigende manier te blijven werken aan de professionele ontwikkeling. *Registerleraar.nl* is heel duidelijk een register *van, voor* en *door* leraren ofwel een register vanuit de beroepsgroep zelf. Het is niet een register van en door werkgevers of overheid. De insteek is dat het een uitnodigend register wordt en geen strafregister.

Registerleraar.nl is gedeeltelijk openbaar. Iedereen kan zien of een leraar zich wel of niet geregistreerd heeft. Niet zichtbaar is hoe lera-

onderwijs
coöperatie
van, voor en door de leraar

Staatssecretaris Zijlstra: "Ik ben heel blij dat leraren zelf het initiatief hebben genomen om een register te starten. In lijn met het register in de gezondheidszorg geven leraren hiermee zelf aan over welke kwaliteiten een leraar moet beschikken en welke na- of bijscholing nodig is. Ik nodig alle leraren uit om zich in te schrijven en daarmee te laten zien wat voor een prachtig beroep ze hebben."

ren hun register beheren. Een leraar heeft zelf de knoppen van zijn portfolio in handen en kan (op enig moment) zichtbaar maken aan de schoolleiding welke deskundigheidsactiviteiten gevolgd zijn.

Wat gaat er veranderen ten opzichte van het KVLO-register?

Het landelijk register start niet zoals het KVLO-register vanuit een initieel register. Elke leraar die zich registreert is vanaf inschrijving direct registerleraar. Leraren die bij herregistratie niet aan de criteria voor bekwaamheidsonderhoud voldoen, worden uit het register verwijderd.

Om na vier jaar voor herregistratie in aanmerking te komen moet de leraar zelf aantonen aan de vastgestelde criteria te hebben voldaan en wel voor tenminste 160 uur. Hiervan heeft 100 uur betrekking op vakinhoud, vakdidactiek en pedagogiek gebaseerd op de bekwaamheidseisen voor leraren. Voor de sector VO (en voor vakdocenten in het PO en mbo) geldt de aanvullende eis dat tenminste 40 uur daarvan vakinhoudelijk is ingevuld. In het KVLO register moet ten minste de helft vakspecifiek LO zijn. Daar valt zowel vakinhoud als vakdidactiek onder.

Dit betekent dat in het landelijk register over de periode van vier jaar 40 uur meer besteed moet worden aan deskundigheidsbevordering dan in het KVLO-register (gemiddeld 30 uur per jaar en 120 uur over vier jaar). Zoals het zich nu laat aanzien hoeft dit geen grotere tijdsinvestering te betekenen. Naar verwachting kunnen meer deskundigheidsactiviteiten worden opgevoerd en zal de weging andere begrenzingen kennen. Zo kent het KVLO-register een maximum van 24 punten per afzonderlijke scholingsactiviteit per jaar terwijl de studiebelasting hoger kan zijn. Als deze restrictie wegvalt of hoger uitvalt kunnen 40 punten met dezelfde tijdsinvestering verkregen worden. Het registersysteem zal volledig geautomatiseerd zijn en gebaseerd zijn op 'high trust'. De leraar is zelf verantwoordelijk voor het bijhouden van zijn portfolio.

Van gevolgte c.q. ontwikkelde/gegeven scholing, studiedagen en congressen moet de leraar in het bezit zijn van een door de uitvoeringsorganisatie ondertekend bewijs van deelname. Op certificaten van scholing wordt het aantal SBU vermeld. Indien de registercommissie daartoe verzoekt, dienen deze bewijzen te worden overgelegd. Steekproefsgewijs beoordeelt de registercommissie of de leraar aan de gestelde criteria voldoet. Zij beslist over herregistratie.

Nieuw wordt dat leraren op registerleraar.nl waardering over geaccrediteerde scholing kunnen aangeven en uitwisselen. De leraar kan de datum van ingang van zijn registratie bepalen tot op zijn vroegst 1 januari 2009. Dit houdt in dat activiteiten die vanaf januari 2009 ondernomen zijn in het kader van professionele ontwikkeling in het portfolio kunnen worden opgenomen. Daardoor kunnen leraren LO het vanaf 2009 opbouwde portfolio invoeren. Dit is de datum waarop de eerste leraren LO in het KVLO beroepsregister kwamen. Zij komen dan in 2013 al voor herregistratie in aanmerking.

FOTO: HANS DIJKHOFF

Zij staan ook voor kwaliteit

Vragen omtrent registerleraar.nl

De OnderwijSCOöperatie heeft een samenwerkingsverband opgezet met het CIBG in Den Haag. Het CIBG beheert momenteel twaalf 'taakgebieden', waaronder het donorregister en het BIG register. Het is een professioneel bureau, onder de paraplu van VWS, met 30 medewerkers. Daarbij is nu het lerarenregister gekomen. Het CIBG functioneert als front-office en registreert alle telefonische (070 340 6500) en mailvragen (info@registerleraar.nl).

Inhoudelijke vragen die niet kunnen worden beantwoord door medewerkers van de front-office worden doorverwezen naar de back-office van de OnderwijSCOöperatie (030 230 6960). Er is een rechtstreekse lijn tussen de back-office van de OnderwijSCOöperatie en het CIBG om er voor zorg te dragen dat alle vragen worden ingevoerd, gesystematiseerd, geanalyseerd. Vragen omtrent bevoegdheid worden doorverwezen naar Duo. Technische aangelegenheden naar de back-office van het CIBG. Voor vragen over het KVLO register blijft de KVLO het aanspreekpunt.

Oproep aan leraren LO: Werk mee aan de verdere ontwikkeling van het register

Vooral leraren LO die al enige tijd in het digitale portfolio systeem van het KVLO register werken worden opgeroepen zich ook te registreren op registerleraar.nl en hun vragen, op- en aanmerkingen door te geven. Zo werk je constructief en inhoudelijk mee aan de verdere opbouw van het landelijk lerarenregister. Je kunt je vragen en opmerkingen het beste doorgeven via de front-office info@registerleraar.nl omdat van daaruit alles gestroomlijnd wordt maar ook via baukje.zandstra@kvlo.nl of 030 692 0847. Als lid van de Stuurgroep heb ik regelmatig contact met de projectgroep lerarenregister en de registercommissies.

Tot slot

We mogen er als KVLO best trots op zijn dat wij al voor het vijfde jaar een eigen beroepsregister hebben en daarmee bijdragen aan de bekwaamheid voor het beroep en de kwaliteitseisen voor nascholing. Dat krijgt op dit moment veel respect en is goed voor het imago van de leraar LO en voor onze beroepsgroep. De KVLO nodigt alle leraren LO uit zich te registreren en hun bekwaamheidsonderhoud bij te houden. ◀■

Contact:

baukje.zandstra@kvlo.nl

Onderwijs ziet kracht van sport

Het onderwijs ziet steeds meer in hoe belangrijk sport op school is. Studenten bemoeien zich met de organisatie van de Sportweek in hun gemeente en er worden sportdagen en uiteenlopende activiteiten georganiseerd op en door de scholen. Het onderwijs omarmt duidelijk de Nationale Sport Week.

Door: Nancy Alders

Uit cijfers blijkt dat 65 procent van de jongeren wekelijks buiten schooltijd sport. 35 procent van de jongeren doet dat dus niet. Sport op school is daarom belangrijk. Zeker, omdat het er gezien de huidige ontwikkelingen naar uitzielt dat er in de toekomst nog minder jongeren zullen sporten in hun vrije tijd. Ontwikkelingen die niet meehelpen aan de missie van onder andere de Nationale Sport Week en NOC*NSF om de sportparticipatie in Nederland te verhogen naar 75 procent. Belangrijk is het daarom om kinderen betrokken te houden bij sport. Het onderwijs speelt daarin een belangrijke rol.

Bijvoorbeeld door een uitdagend sportaanbod te bieden met competitieve elementen. Of door sport af te stemmen met (andere) sociale activiteiten zowel op als buiten de school. Maar ook door de leerlingen een rol te geven in de organisatie van sportactiviteiten. De Fontys Sporthogeschool past deze manier al een aantal jaren toe.

Studenten betrokken bij organisatie lokale Sportweek

Vorig jaar organiseerden zo'n 200 studenten van de Fontys Sporthogeschool in Eindhoven, Maastricht en Weert de lokale Sportweek

in hun gemeenten. Deze studenten vormden ruim 25 projectgroepen. Iedere projectgroep organiseerde minimaal vier activiteiten, voornamelijk voor basisscholen. De studenten die waren ingedeeld in Maastricht richtten zich ook op de senioren en gezinnen met jonge kinderen door het organiseren van een wandelvierdaagse in combinatie met een skate-activiteit.

Ook in Eindhoven organiseerden de studenten diverse sportactiviteiten. Zij organiseerden een geweldige openingsstunt waarbij de wethouder Sport Joost Helms ging abseilen van een 60 meter hoog gebouw, vlak naast het gemeentehuis. Daarnaast wisten zij met de inzet van Ralf Mackenbach, ambassadeur van de Nationale Sport Week 200 kinderen door middel van een warming-up in beweging te krijgen. De studenten zelf waren enorm enthousiast over hun rol tijdens de lokale Sportweek. Rutger de Vries, toen eerstejaars student, nam de opening op het Stadhuisplein in Eindhoven op zich: "Ik vind het ontzettend leuk om te zien dat al die energie van de afgelopen maanden nu eindelijk zijn vruchten afwerpt". Tutoren, medestudenten, docenten; iedereen hielp elkaar in een gemoedelijke sfeer met uiteindelijk de opening als prachtig eindresultaat." Ook tutor Marlies

van Elderen beaamt dat ze zich continue in een leeromgeving bevindt tijdens de Nationale Sport Week. Marlies: "Eigenlijk moest ik op dat moment ook tijd en energie in mijn scriptie steken, maar ik leerde met de organisatie van de lokale Sportweek oneindig meer. Bovendien is en bleef het iedere dag weer ontzettend leuk om te doen."

De inzet van de studenten voor de Nationale Sport Week draagt niet alleen bij aan de hoeveelheid activiteiten die er tijdens de sportweek worden georganiseerd, maar ook aan de kwaliteit van de studenten. Zij worden op verschillende competenties tijdens het hele traject beoordeeld door docenten. Studenten zijn de professionals van de toekomst. Door ze met sport groot te laten worden, plukken we daar later de vruchten van.

Sport is een goed middel om studenten verantwoordelijkheden te geven waardoor ze bepaalde competenties kunnen verwerven.

Ook in het voortgezet onderwijs kan dit toegepast worden voor de examenklassen, denk hierbij vooral aan de klassen die LO2 in het pakket hebben.

Zwolse recordpoging

Ook op andere manieren deden leerlingen actief mee aan de Nationale Sport Week 2011.

In Zwolle werd vorig jaar de Zwolse Sportweek georganiseerd met als klap op de vuurpijl: De Zwolse Recordpoging. In 2010 werd deze recordpoging voor het eerst georganiseerd tijdens de Nationale Sport Week. De leerlingen van basisschool CBS het Stroomdal in Zwolle konden meedoen aan vijf recordpogingen die aansluiten op de vijf Olympi-

Dag van de Sport

In Nieuwegein, IJsselstein en Houten wordt al jaren de 'Dag van de sport' georganiseerd. In 2011 deden 3.450 leerlingen mee van acht basisscholen. Ruim 400 leerlingen waren in het zwembad in

sportcomplex Merwestein bijeen om van start te gaan met hun sportdag. Ondertussen waaierde enkele duizenden andere leerlingen in Nieuwegein, IJsselstein en Houten uit over een leuk en gevarieerd sportprogramma. De leerlingen konden kiezen uit veertien sporten. Voor de organisatie wordt het in 2012 de vierde keer dat zij de 'Dag van de Sport' tijdens de Nationale Sport Week organiseren. De sportdag is inmiddels gegroeid naar een evenement waar het onderwijs volle steun aan geeft, wat te zien was aan het hoge aantal leerlingen dat meedeed en de aanwezigheid van de directie van de verschillende scholen. Ook vertegenwoordigers van de gemeenten maakten door hun aanwezigheid kenbaar dat de Nationale Sport Week binnen de gemeenten leeft.

sche disciplines kracht, lenigheid, uithoudingsvermogen, snelheid, en coördinatie. De bijbehorende sporten werden op een creatieve manier ingezet. Zo werd de discipline 'kracht' uitgebeeld door spijkerbroekhangen. Voor de discipline 'coördinatie' moesten de kinderen zo lang mogelijk op één been staan. De scholieren werden enthousiast aangemoedigd door Oscar Zeegers, acteur van SpangaS en ambassadeur van de Nationale Sport Week.

Om kinderen te laten sporten en bewegen, is een goede samenwerking tussen sport en onderwijs essentieel. De Nationale Sport Week is ieder jaar weer een prachtig moment om deze samenwerking in de etalage te zetten. Wil je als docent lichamelijke opvoeding ook sportactiviteiten met of voor je leerlingen organiseren? Lees dan ook het artikel 'Samen sport promoten' terug in *Lichamelijke Opvoeding 2* en laat je inspireren. ◀

Contact:

nancy@eenenalders.nl

Nog maar amper 100-75 jaar geleden bestond matig overgewicht en ernstig overgewicht (zgn. obesitas) nauwelijks en kwam het uitsluitend voor bij mensen met een afwijking in hun energiestofwisseling en was dit erfelijk bepaald.

Nu aan het begin van 21ste eeuw heeft meer dan de helft van de Noord-Amerikanen overgewicht en daarvan een kwart obesitas. In een periode van amper 100 jaar, slechts twee tot drie generaties later, is vetzucht een epidemie geworden: dat kan niet verklaard worden door een verandering in aanleg. Onze genen kunnen we daar niet de schuld van geven.

De meest voor de hand liggende oorzaak is een verandering in onze leefomgeving. Onze leefomgeving is dikmakend. Omdat wij deel uitmaken van onze omgeving worden wij en onze kinderen min of meer gedwongen om relatief teveel te eten en te weinig te drinken. De energie-inneming hoeft per dag maar een klein beetje groter te zijn dan ons dagelijks energiegebruik, om er voor te zorgen dat we over een jaar wel een kilo of twee zijn aangekomen. De meeste huis-, tuin- en keukenweegschalen missen de nauwkeurigheid om dit aan te geven. Het gebeurt sluipend, maar na tien jaar is het lichaamsgewicht wel met 10 tot 20 kilo gestegen.

De voedingsindustrie helpt ons met het aanbieden van een assortiment van vetarme en koolhydraatarme producten, waarvan de porties echter wel groter worden en relatief goedkoper zijn.

Toch blijkt het geen zier te helpen: kinderen en volwassenen blijven in gewicht toenemen. *Hoe kunnen we dan toch vervetten?*

De andere kant van de energiebalans, ons energieverbruik is drastisch gedaald: gebruikten we 100 jaar geleden nog 1000 Kcal voor onze dagelijkse activiteiten. Tegenwoordig is dat nog slechts 300 Kcal per dag. Om dan toch in energiebalans te komen zouden we zo weinig moeten eten dat we niet meer aan onze broodnodige mineralen en vitaminen toekomen. Er zit dus niets anders op om meer energie te gebruiken door meer per dag te bewegen. Het ei van Columbus is niet minder eten maar meer bewegen. Meer doen aan sport lijkt de oplossing: lid worden van een sportclub of fitnesscentrum. Voor kinderen vormt sporten echter slechts een klein deel van hun dagelijkse activi-

teitenpatroon. Het dagelijkse lopen en fietsen naar school, huis en vrienden, het buitenspelen vormen het leeuwendeel van hun totale dagelijkse lichamelijke activiteit.

Tegenwoordig worden veel kinderen in de bakfiets of per auto naar school gebracht en gehaald en is buitenspelen op straat er niet meer bij vanwege gevaar van gemotoriseerd verkeer en onveiligheid van parken en speelplekken door angst voor criminaliteit. We hebben in Nederland bijna 10.000 km aan fietspaden, maar geen veilige fietspaden in de meeste steden en dorpen waarlangs kinderen veilig naar en van school kunnen. In de stedelijke omgeving zijn de straten en parken bezet met geparkeerde auto's.

Thuis kunnen we wel proberen tijd voor tv en pc te reduceren voor kinderen, maar wat moeten ze dan?

De regering zou op lange termijn de woon- en werkomgeving zo moeten inrichten dat bewegen moet: geen Vinex-wijken bouwen waardoor gezinnen worden gedwongen

alles met de auto te doen en kinderen op de achterbank van hot naar her moeten worden gebracht. Veilige speelplekken voor fietsen, skateboarden en rollerskating. Vaders en moeders op de fiets of lopend naar werk en winkels, met bushaltes en treinstations op redelijke afstand voor boodschappen verder weg.

Autorijden moet een onaangename bezigheid worden en een noodzakelijk kwaad. Roltrappen en liften worden verstoep in warenhuizen,

stations en luchthavens en daarvoor in de plaats komen uitnodigende trapportalen in kantoren, winkelcentra en openbare gebouwen.

Tieners krijgen mobiele telefoons, waarvan de batterijen alleen kunnen worden opgeladen tijdens een fikse wandeling of aangesloten op de dynamo van de fiets. Chatten mag maar eerst bewegen moet!

We hebben genoeg platteland en te weinig boeren zodat we geleidelijk van alle flatgebouwen eengezinswoningen kunnen maken met tuin en trap naar een speel/slaapverdieping, zodat dagelijks traplopen en tuinieren moet.

Vier dagen rondwandelen in Venetië, maakt duidelijk hoe groot de invloed kan zijn voor de omgeving. De straatjes en stegen zijn

soms smaller dan één meter, zodat passanten met overgewicht hun huis eenvoudigweg niet kunnen bereiken. Elke 100 meter moet een kanaaltje worden overgestoken via een bruggetje met eerst een trappetje omhoog en daarna weer een trappetje af. Moeders en vaders met kinderen sleuren met buggy's op en af en stimuleren hun kroost zo snel mogelijk zelf te gaan lopen. Geen dikke Italiaan te zien! Werklieden lopen af en aan met kruiwagens en huisvuil wordt per handkar verzameld.

Het enige gemotoriseerde verkeer is de bootbus die de inwoners via het Grande canale brengt naar verder gelegen stadsdelen; de boothaltes zijn nooit verder dan 500 m verwijderd van de woning.

De volgende schoolreis gaat naar Venetië.

Mery Graal

De omgeving
maakt
ons en
onze leer-
lingen dik

Doede360 leeft!

Intussen weten we allemaal dat de KVLO tijdens het jubileumjaar allerlei activiteiten ontplooit. Een daarvan is de recordpoging met Doede360 tijdens de Nationale Sportweek. In dit artikel een overzicht van de initiatieven die tot nu toe op stapel staan om mee te doen aan deze recordpoging.

Op wat voor wijze er door de verschillende deelnemers zal worden deelgenomen weten we niet. Wel is van belang dat we met de te verwachten aantallen deelnemers die zijn doorgegeven al boven de 100 duizend zitten.

En dat is natuurlijk heel mooi!

Gemeente Steenberg

Gemeente Haarlemmermeer

Gemeente Hillegom

Vrije Basisschool, Nazareth

Gemeente Súdwest Fruslân 60 scholen

KSG Apeldoorn 10 scholen

Twickelcollege Hengelo alle eerste klassen

Estro Kinderopvang, ZH

Gemeente Haarlemmermeer eerste Doede360-gemeente

Naast Enschede als *hometown* van de Doede360, heeft Haarlemmermeer zich als eerste Doede360 gemeente aangemeld. Vanuit Haarlemmermeer wordt op 26 april als onderdeel van Doede360 een bijzonder wereldrecord gecoördineerd: het wereldrecord touwtjespringen! Het streven is om in Noord-Holland en Utrecht met 80.000 jongeren tegelijk touwtje te springen op de Doede360 song. Haarlemmermeer: 26 april, 11.30 uur, 2.500 jongeren!

Win meet, greet & dance met Gino Pietermaai en Bokoësam

De prijs van de *film je moves*-actie is bekend: word het meest bekeken Doede360 filmpje en win met jouw klas, team of vriendengroep een Doede360 optreden met Gino Pietermaai en Bokoësam inclusief een meet & greet tijdens de afsluiting van de Nationale Sport Week op zaterdag 28 april in Arnhem.

Kijk op de site doede360.nl

Tijdens de presentatie op het Nationaal Sportplatform

Samenvatting notulen

Wintervergadering

d.d. 10 december 2011

In deze samenvatting kun je de belangrijke besluiten en gebeurtenissen lezen van de Wintervergadering op 10 december jl. in Driebergen. De volledige notulen zijn te downloaden van de website van de KVLO of op te vragen bij het KVLO-bureau.

H

Herdenking overleden leden

Sinds de Voorjaarsvergadering d.d. 20 mei 2011 zijn de volgende leden overleden:

- De heer S.A. Barreveld uit Den Haag (afd. 's Gravenhage)
- Mevrouw J. Hendrikse-Liems uit Amstelveen (afd. AGOV)
- De heer A. Klooswijk uit Wageningen (afd. Haarlem)
- Mevrouw J.P.H. Marinissen-Oreel uit Terneuzen (afd. Zeeland)
- Dr. W. van Zijll uit Den Haag, erelid (afd. 's Gravenhage)
- De heer H. van Rossen uit Kapelle (afd. Zeeland)

De aanwezigen herdenken hen met enkele ogenblikken stilte.

Bijzondere verdiensten

Paul Stroomer van de afdeling Noord-Holland ontvangt uit handen van Jan Rijpstra de zilveren speld van de KVLO. Paul heeft zich sinds 1992 enthousiast ingezet voor het vak LO en de afdeling Noord-Holland.

Paul Stroomer

Notulen Voorjaarsvergadering d.d. 20 mei 2011

Herman Wassenaar, afd. 's-Gravenhage, punt 5: de verwoording van de opmerking over het personeelsuitje in 2012 is niet compleet. De notulen zullen met zijn volledige inbreng worden aangepast.

Herman Wassenaar

Benoeming nieuwe bestuursleden

De vergadering is akkoord met de benoeming van drie nieuwe bestuursleden: Hein Bleeksma, Peter Dooijeweerd en Jan Kweekel.

Begroting

Er zijn geen opmerkingen en de begroting wordt vastgesteld.

Voorstel wijziging statuten en huishoudelijk reglement

Het voorstel tot wijziging van statuten en huishoudelijk reglement wordt aangenomen.

GO-zaken

Jilles Veenstra geeft een overzicht van de stand van zaken in de diverse onderwijsgebieden. In de daaropvolgende discussie komen de onderwerpen Passend onderwijs en de Vakantieregeling/ Onderwijs-

JAN KWECKEL

HEIN BLEEKSMa

PETER DOOIJEWERD

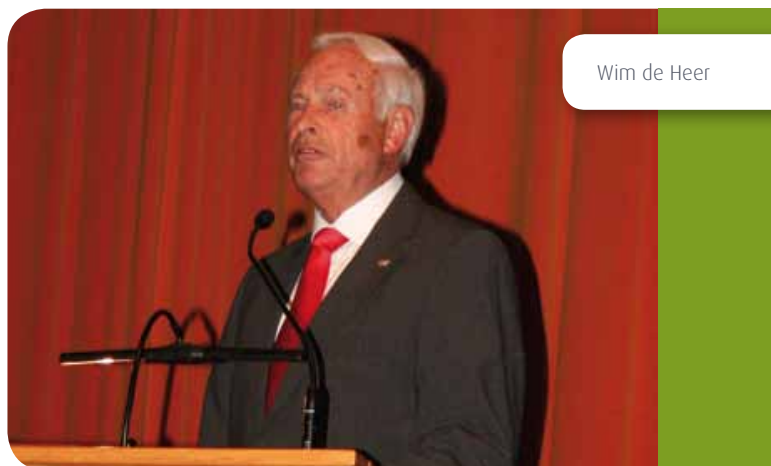
tijd aan de orde met in het bijzonder de voorgenomen staking op 26 januari 2012.

Rondvraag

Afd. 's -Gravenhage informeert naar de stand van zaken met betrekking tot de studentenvoorlichting op de ALO's. Deze zullen in de komende maanden plaatsvinden.

Afd. West-Brabant informeert of het bestuur/bureau op de hoogte is van de grootte van het vermogen van de afdelingen? Dit is niet formeel geregeld in de statuten, maar de informatie wordt, ook ten behoeve van de accountant, jaarlijks bij de afdelingen opgevraagd. Jan Rijpstra zegt toe dat het bureau er meer op zal toezien dat alle afdelingen transparant zijn over hun financiële positie.

Afd. De Graafschap: Mag bij een naamsverandering van de KVLO het predicaat Koninklijk gehandhaafd blijven? Als het doel en de inhoud van de vereniging gelijk blijft, blijft het predicaat behouden.

Wim de Heer

In de mondelinge rondvraag komen de resultaten van de actie 3+2, de aankondiging van de Thomas Oriëntatiedag en een vraag over normen voor gymzalen aan de orde.

Koersverkenning

Jan Rijpstra presenteert de bestuursnotitie *Wij bewegen kinderen*. In de discussie rond de bestuursnotitie wordt voornamelijk gesproken over de gestelde leeftijdsgrenzen 4-18 jaar en over de titel/slogan *Wij bewegen kinderen*.

Na de discussie is de vergadering akkoord om de titel als voorgesteld te laten staan, maar dat er deskundig advies gevraagd wordt over eventuele aanpassing in het kader van de besproken punten.

De vergadering is akkoord met de voorgestelde besluiten in de bestuursnotitie:

- 1 de visie, missie en koers zoals verwoord in de bestuursnotitie *Wij bewegen kinderen*
- 2 het wijzigen van de naam van de vereniging in Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding (KVLO)
- 3 de uitkomsten van de kadereendaagse omtrent de organisatie-inrichting, zoals verwoord in de bestuursnotitie *Wij bewegen kinderen*
- 4 het verder ontwikkelen van het huidige besturingsmodel en het verder continueren van het (informele) voorzittersoverleg.
- 5 de voorgestelde procedure kandidaten HB met een evaluatie na een jaar.

Start jubileumjaar

Met een virtuele druk op de knop van Jan Rijpstra en de onthulling van het nieuwe KVLO-logo wordt het jubileumjaar t.g.v. 150 jaar KVLO geopend.

Ter gelegenheid van het 150-jarig jubileum van de KVLO biedt de heer Wim de Heer, voorzitter Jan Luiting Fonds, Jan Rijpstra de canon van de lichamelijke opvoeding aan.

Jan Rijpstra licht een tip van de sluier op over het ontstaan en het allereerste bestuurlijke begin van de KVLO en haar eerste voorzitters de heren Burggraaf en Vestdijk. De leden van de canoncommissie, Gert van Driel, Harry Stegeman en Kees van Tilborg worden hartelijk bedankt voor hun inzet, betrokkenheid en het vele werk ten behoeve van de totstandkoming van de canon.

Notulist: Corry Dijkstra ◀

Sport in de stad, over maatschappelijke, ruimtelijke en economische rol van sport in de stedelijke context

Mark van den Heuvel, Remco Hoekman en Hugo van der Poel (red.), Nieuwegein, Arko Sports Media, 2011, 328 p. ISBN 978-90-5472-165-9

Het onderzoeksrapport *Sport in de stad* is gesubsidieerd door het Ministerie van VWS en uitgevoerd door het Mulier Instituut. Het is een veelzijdig onderzoeksrapport en gaat zowel in op sportdeelname, de organisatie van de sport, de ruimtelijke inbedding van sport in de stad als op de instrumentele inzet van sport op terreinen van gezondheid, leefbaarheid en economie. Het boek is een bundeling van zestien onderzoeken en fraai vormgegeven.

In de inleiding schrijft de redactie dat sport in de stad in een aantal opzichten afwijkt van sport buiten de stad. De redenen die daarvoor gegeven worden zijn onder andere de samenstelling van de bevolking, andere sportbelangstelling en organisatievormen. Wat de verschillen zijn en hoever de gevolgen zich uitstrekken wekt nieuwsgierigheid voor onderzoek op. De zestien onderzoeken zijn onderverdeeld in een vijftal thema's: 'sportieve steden', 'stedelijke ruimte en sport', 'de gezonde stad', 'leefbare steden' en 'sport en de stedelijke economie'. In de eerste twee thema's gaat het om een schets van het stadse sportlandschap en de andere thema's zoomen in op de instrumentele waarde van sport. Ieder thema bestaat uit drie of vier onderzoeken. Voor 'leefbare steden' zijn dat: 'sport als vliegwiel voor de wijk', 'stedelijke vernieuwing', 'leefbaarheid en sport, Sportpark Marco van Basten', 'schoolsport in de stad' en 'sportieve playgrounds in stadswijken'. In het onderzoek 'schoolsport in de stad' wordt bijvoorbeeld onderzocht of en in hoeverre sport kan bijdragen aan schoolresultaten, zelfvertrouwen, identiteitsvorming, schoolbinding, schoolsfeer, schooltrots, aantal vrienden en wijktrots. De onderzoekers maken daarbij onderscheid tussen 'geen sport', 'sport bij school en clubsport'. Ze zijn voorzichtig in hun conclusies, maar melden wel dat de pilot in het schooljaar 2010-2011 op de multifunctionele school- en sportlocatie Nieuw Welgelegen in Utrecht aanknopingspunten biedt om verder onderzoek op te baseren.

Afhankelijk van de belangstelling kunnen de onderzoeksverslagen in willekeurige volgorde worden bestudeerd. Het rapport is voor beleidsmakers en beslissers op gemeentelijk niveau zeer interessant.

Hilde Bax

Pedagogiek in de onderwijspraktijk, een geïntegreerde benadering

Jeroen Onstenk, Bussum, Coutinho, 2011, 232 p. ISBN 978-90-469-0251-6

Het studieboek *Pedagogiek in de onderwijspraktijk* is opgebouwd uit negen hoofdstukken waarin telkens het pedagogisch handelen centraal staat. De eerste hoofdstukken betreffen het 'pedagogisch handelen in het onderwijs', 'normen, waarden en burgerschap' en het 'klimaat in de klas'. Vervolgens wordt ingegaan op didactische

aspecten met betrekking tot leren en ontwikkelen en het omgaan met gedragsproblemen. In de laatste vier hoofdstukken is er aandacht voor de ouders, de brede school, de maatschappelijke context en de competenties van de leraar als pedagogische professional. Het studieboek is prettig vormgegeven en de hoofdstukken hebben een overzichtelijke opbouw. In het hoofdstuk pedagogisch perspectief op inhoud en didactiek wordt bijvoorbeeld kort ingegaan op verschillende vormen van leren, de invloed van enkele leertheorieën op het didactisch handelen, de betekenis daarvan voor de onderscheiden leergebieden en de ideeën van traditionele onderwijsvernieuwers. De nadruk die in de tekst gelegd wordt op achtereenvolgens de pedagogische opdracht, het pedagogische klimaat en het pedagogische perspectief op de leeromgeving is inspirerend. In het pedagogieboek is van een inkleuring naar ons leergebied geen sprake.

Het studieboek is gericht op het kind in het primair onderwijs en in eerste instantie bedoeld voor studenten van de pabo. Daarnaast ook voor leerkrachten in het basisonderwijs en het vmbo.

Hilde Bax

Juf, wat voor dag is het vandaag?

Maud Koppelaar, ISBN 978-90-334-8579-4. 2011 Acco Den Haag, 64 pagina's.

Maud raakt gebiologeerd wanneer ze een grote, felroze badeend ziet en vraagt zich af, als mijn oog al direct op dit speeltje valt, hoe zullen mijn leerlingen er dan op reageren? Maud Koppelaar is vakleerkracht aan een basisschool te Rotterdam en als blijkt dat er ook gele, witte en zwarte badeenden bestaan, groeit vanuit haar vakgebied het idee om met deze badeenden spelvormen voor haar leerlingen te ontwikkelen. Zo ontstaat haar eerste project: Duck Day.

De ondertitel luidt, 'Themaspelen voor lichamelijke opvoeding in de basisschool'. Het boekje is geschreven voor begeleiders/studenten bij het bewegingsonderwijs en buitenschoolse opvang. De doelstelling is om naast de reguliere gymles op alternatieve wijze het speelplezier van kinderen te vergroten en op een plezierige manier vaardigheden te oefenen. Ze beschrijft spelen voor een zevental themadagen voor groep 3 tot en met 8. Na Duck Day, volgen spelletjes rond de thema's: Indiana Jones, Kampioenendag, Gehaktdag, Wuppiedag, Grote Oceaandag en Sinterklaas-wuppiedag. De spelletjes omvatten vooral tik- en trefbalspelen en vormen van mikken. Nadat in de inleiding kort iets wordt gezegd over de organisatie van de themadagen, volgt de beschrijving van de diverse spelletjes. Dit behelst het te gebruiken materiaal, de spelomschrijving met spelregels, het speleinde, mogelijke aanpassingen met betrekking tot moeilijkheidsgraad en varianten. Een katern met kleurenfotootjes ondersteunt de beschrijvingen.

De spelbeschrijvingen zijn hier en daar vrij summier en bevatten geen leerdoelen of didactische aanwijzingen. Het idee achter dit boekje is duidelijk hoe kan ik met alternatieve materialen de fantasie van kinderen prikkelen, waardoor ze met extra plezier bewegingsuitdagingen aangaan én wellicht wordt de lezer geprikkeld om zelf op zoek te gaan naar leuke materialen waar fantasierijke spelletjes mee gedaan kunnen worden.

Marianne van Bussel

Gymmen in de 'grote' gymzaal

Auteurs: vakleerkrachten Joost Brandt & Harry van der Meer
Uitgeverij SWP Amsterdam (2012)

ISBN: 9789088502729

Prijs: € 94,50

Tot op heden zijn boeken die zich specifiek richten op gym geven aan kleuters op één hand te tellen. Bij mijn weten is *Kleutergymnastiek* van Corrie den Hollander de oudste. De eerste druk verscheen in 1949. In de jaren zestig van de vorige eeuw volgde *Bewegingsonderwijs aan kleuters* geschreven door Jan van Asch, met als bijnaam 'de kleine Jan'. De serie *Spelen met kleuters* van Hollander, Kamps en Tjoelker verscheen in de jaren zeventig en tachtig.

De start van de basisschool in 1985 met de fusie van de KLOS (kleuterleidsteropleidingsschool) en de PA (pedagogische academie) tot de Pabo gaf stevige discussies over uitgangspunten en visie op bewegingsonderwijs aan het jonge kind. De SLO (stichting leerplanontwikkeling) kwam in opdracht van de gezamenlijke Pabo's in die tijd met *Bronnenboeken voor bewegingsonderwijs aan jonge kinderen van 4 - 8 jaar*. Ruim tien jaar geleden verschenen verder *Beter bewegen met kleuters* en *Bewegingsonderwijs in het speellokaal*.

Gymmen in de 'grote' gymzaal is een methode bewegingsonderwijs, een praktisch vakwerkplan, voor de groepen 1 en 2 van de basisschool.

Het lekker stevige boek van 328 blz. kent een logische opbouw van een beknopt theoretisch deel (40 bladzijden) met verantwoording, bewegingsconcept, organisatie, 'de kleuter', observeren en registreren, met praktische tips en aansluitend 20 lessen aangevuld met twee themalessen. Ontwikkelingsgericht onderwijs wordt hiermee ingezet en de kinderen leren om ook in de gymzaal, deels zelfstandig, te kunnen werken in vier groepen.

De lessen zijn volgens een vast stramien opgebouwd: plattegrond en kleurenfoto's van opbouw, centrale doelen en vervolgens uitleg en beschrijving van de activiteiten. Elke les bestaat uit vier bewegingsactiviteiten. Hiervan schuiven er drie door naar de opvolgende les. Per les is er één nieuwe activiteit waarmee begonnen wordt. De lessen zijn toepasbaar in gymzalen die verschillen qua inrichting en oppervlakte.

Deze lessen bevatten een rijkdom aan spannende, actuele bewegingsactiviteiten.

Het boek geeft veel zinvolle tips en is duidelijk voor starters in de beroepspraktijk. Denk hierbij aan de regels en afspraken die gelden gedurende de lessen en de directe aanwijzingen die gegeven kunnen worden.

In de lessen wordt verder ingezoomd op **uitvoering op vier niveaus**. Gym is ook een leervak. Deze methode gymmen in de 'grote' gymzaal is eclectisch samengesteld en gaat uit van de twaalf te ontwikkelen leerlijnen uit het *Basisdocument bewegingsonderwijs*. Achterin het boek zijn tien observatieformulieren opgenomen. Handig om te gebruiken en in te voegen in een leerlingvolgysteem. **Video's** van de bewegingsactiviteiten kunnen bekeken worden via de methodesite. Hier vind je 21 korte instructiefilmpjes, van één tot anderhalve minuut, voor zowel docenten als leerlingen. Ze geven een goed beeld van de basismogelijkheden.

De methode is bedoeld voor vakdocenten LO, groepsleerkrachten primair onderwijs, combinatiefunctionarissen en voor studenten Cios, Pabo, ALO. Het is te gebruiken als vakwerkplan, inspiratiebron of naslagwerk.

Zie ook de website: <http://www.groategymzaal.nl/>

Ton de Ruijter

Physical activities in the wheelchair and out

An illustrated Guide to personalizing participation

Auteur: E. Ann Davies

Human Kinetics (2012)

ISBN-13 9781450401999

Er wordt altijd gezegd dat je gehandicapten hetzelfde moet benaderen als valide mensen. In dit Engelse boekje wordt de nadruk erop gelegd dat je juist uniek mag zijn. Dat uit zich in je bewegen. De wijze waarop je met de inhoud van dit boekje aan de slag gaat is niet voor iedereen hetzelfde. Ook de wijze waarop de oefening wordt uitgevoerd mag individueel verschillen. Het gaat om je eigen lichaamsbeleving en dan is het niet belangrijk dat je in het keurslijf van de uitvoering zit.

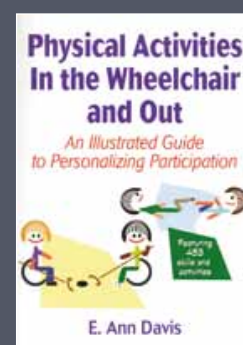
In het eerste deel wordt vermeld vanuit welke gedachte dit boekje is geschreven. Dan wordt er uitleg gegeven over de wijze waarop je het boekje kunt gebruiken, welke veiligheidsmaatregelen je moet nemen als je aan de slag gaat, welke materialen en hoe je ze kunt gebruiken en dat je altijd het niveau en de mogelijkheden van de gehandicapte in de gaten moet houden.

Dan volgen tien hoofdstukken. De titels geven de inhoud aan: 'drop, push, kick, toss, throw, catch, strike', enz.. Op de eerste bladzijde van ieder hoofdstuk een korte uitleg. Door middel van pictogrammen worden oefeningen aangeduid en die spreken dan ook voor zich.

Het hoofdstuk 'games' vormt hierop een uitzondering. Daarin wordt van ieder spel het doel uitgelegd, hoe het spel in zijn werk gaat en welke mogelijkheden je hebt om te variëren. Zo worden ruim 450 vaardigheden en meer dan honderd aanvullende activiteitenideeën beschreven.

Een handig boekje om te hebben wanneer je met gehandicapten werkt, maar ook als je in je omgeving iemand hebt die in een rolstoel zit.

Hans Dijkhoff

Landelijke studiedag

voortgezet onderwijs

7 juni 2012 (6)

In dit bruisende jubileumjaar organiseert de KVLO in samenwerking met de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen de landelijke studiedag voor het voortgezet onderwijs met als thema: "Passie voor bewegen, een heel leven lang". Willen we dit niet allemaal bereiken met ons mooie vak!?

Deze dag zal beginnen met een speciale en bijzondere ontvangst, helemaal op de toekomst ingericht. Het vervolg zal vernieuwend, verrassend en zeer betekenisvol voor je zijn. En als je weer naar huis gaat kun je natuurlijk niet wachten om al het nieuwe direct in de praktijk te brengen.

Hieronder een greep uit de diverse workshops:

- Een verhelderende blik op de verschijningsvormen Spel, Show en Recreatie van de ALO Nijmegen. Theorie en praktijk komen hier samen.
- Word actief deelnemer en doe mee met trendsporten als kinball, waveboard en snaggolf, bike trial, de streetgame; pelota.... uitdagende nieuwe activiteiten om je vakwerkplan te bereiken?
- De gedachtegang achter enkele speerpunten van ALO-ISBS-HAN Nijmegen. Beweegmanagement, gezonde leefstijl, talent(h)erkenning en talentontwikkeling.
- Wat zijn de uitkomsten van het onderzoek van de SLO met betrekking tot ons vak in de toekomst? Is LO excellent voor de bovenbouw een nieuwe eyeopener?
- Wat betekent het voor jou als er een leerling (of meerdere) in je klas zit(ten) met een vorm van autisme. En hoe zit dat met een leerling met een beperking?
- Kunnen we ons vak met de maatschappelijke stage combineren?
- NOC*NSF gaat met jou de DOJO in en het kunstgrasveld op.

Schijf je op tijd in want vol is vol!!

We zien je graag verschijnen op 7 juni in Nijmegen!

Voor de volledige omschrijving van de workshops en voor het inschrijven kun je terecht op de site van de KVLO www.kvloscholing.nl.

'Zweten en Meten'

Als LO-docent kijken wij goed naar bewegen, maar leggen we wat we zien wel goed vast? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat elk kind zich tijdens onze lessen op de juiste wijze ontwikkelt en vorderingen

De **puntenwaardering** voor de **KVLO-Registratie** staat bij de **studiedagen** op deze scholingspagina's **tussen haakjes** vermeld.

maakt? Is dat eigenlijk te meten? Hoe zouden we dat in de toekomst (willen) doen?

Kom 'Zweten en Meten' tijdens de landelijke studiedag op woensdag 7 november 2012. Laat je inspireren tijdens praktische én theoretische workshops. Maak kennis met nieuwe ontwikkelingen en laat je informeren over **bewegen en onderzoek**, leerlingvolgsysteem, vakwerkplan en didactische aanpak. Samen 'Zweten en Meten' om uiteindelijk vakbekwamer om te gaan met dit prachtige leervak.

Datum: Woensdag 7 november 2012

Tijd: 10.00 – 17.00 uur.

Plaats: ALO Amsterdam

Scholingen van afdelingen en opleidingsorganisaties

Op de webkalender vind je verschillende interessante scholingen en evenementen van de diverse afdelingen en opleidingsorganisaties.

Digitaal KVLO-portfolio

Meer dan 1200 KVLO-leden zijn lid van het Initiële Register en waarschijnlijk hebben velen voldoende punten gehaald voor toelating in het Beroepsregister. Je kunt via de site www.kvloregistratie.nl, mid-

dels de pagina **meedoen**, gebruikmaken van het stappenplan. Tevens is er op deze site veel informatie over het Register en het portfolio te vinden. Vragen met betrekking tot de registratie kunnen gemaild worden naar registratie@kvlo.nl.

Reageren op vakblad-artikelen? Twitter [@KVLOnL](https://twitter.com/KVLOnL)

Met de mobiele scan van bijgevoegde code kun je rechtstreeks naar scholingspagina van de KVLO.
kvloscholing.nl

Uitgebreide informatie over alle scholingen/evenementen? Zie de kalender op www.kvlo.nl

Inschrijving of een verwijzing daarvoor via www.kvloscholing.nl

Scholing KVLO 150 jaar

Veel clinics in 2012

Gedurende het jaar zullen door de verschillende sportbonden en de KVLO allerlei clinics worden georganiseerd in het kader van KVLO150. De basketbalbond gaf de aftrap en in dit artikel worden de activiteiten van twee andere bonden belicht.

Door: Aernout Dorpmans

Tijdens het jaarlijks Kajak Festival dat in het weekend van 13 t/m 15 april in Zoetermeer plaatsvindt, wordt er gestreden om vier nationale titels in respectievelijk de onderdelen; afvaart, slalom, freestyle en boaterX. Naast de Nederlandse toppers zullen dit jaar ook diverse internationale grootheden aanwezig zijn omdat het gaat om de open Nederlandse kampioenschappen. Daar mogen buitenlandse sporters ook aan meedoen. Kortom, het Kajak Festival is een wildwaterspektakel voor zowel de wedstrijdporter, de breedtesporter als iedereen die geïnteresseerd is in kanovaren.

Kajakken en boarden

Het volledige programma staat op de website KVLO150jaar.nl. Gedurende het festival kunnen collega's kennismaken met wildwatervaren. We zijn op zondag 15 april te gast op het schitterende complex van Dutch Water Dreams in Zoetermeer. Gedurende 1,5 uur kunnen collega's onder leiding van een instructeur in een kajak zelf ervaren wat wildwatervaren nu eigenlijk is. Na deze clinic gaan we naar het indoorgedeelte van Dutch Water dreams om daar te bodyboarden.

Zeilen

Rond de Delta Regatta in Medemblik in mei gaan we op zaterdag 26 mei een kijkje in de keuken nemen van dit grootse watersportevenement.

Contact:

aernout.dorpmans@kvlo.nl

nement. Als het weer het toelaat zullen we in een aantal volgboten de wedstrijden op het IJsselmeer van nabij kunnen meemaken. Later op de dag gaan we in Hoorn ook zelf varen in een kielboot, kano's en kunnen we ook roeien. We zijn dan te gast van de watersportvereniging. Daar zal het TABOR college uit Hoorn het verhaal van haar, door leerlingen gemaakte, boten en de TABOR Zeilacademie vertellen. Een mooie kans om eens kennis te maken met het wedstrijdzeilen en om de strategieën van de toppers van nabij te kunnen zien. Een week later vindt op 1 juni het scholenkampioenschap zeilen plaats. Later in het jaar volgt nog een clinic in Lelystad en Wolphaartsdijk waar ook enthousiaste leerlingen die LO2 of BSM in het pakket hebben, kennis kunnen maken met diverse watersportactiviteiten zoals: zeilen in een zwaard- of kielboot, de Hobie Cat, kanoën en roeien.

Voor de clinic wildwatervaren en de Delta Regatta is een beperkt aantal plaatsen beschikbaar. De volgorde van inschrijving bepaalt de deelname. Er zal een bescheiden bijdrage worden gevraagd. Voor verdere inlichtingen kun je terecht bij Anna Bertling van het Watersportverbond: anna.bertling@watersport.nl

Handboogschieten

Van 21 tot 26 mei komen meer dan 400 handboogsporters uit heel Europa naar het Olympisch Stadion in Amsterdam. Behalve Europees kampioen worden, kunnen zij tijdens dit toernooi startplaatsen verdienen voor de komende Olympische Spelen in Londen. Daarnaast zijn er ook nog startbewijzen te veroveren voor de Wereld Spelen 2013 in Columbia.

Kids Day tijdens het Europees Kampioenschap Handboogsport

Op woensdag 23 mei is er speciale aandacht voor kinderen uit het primair onderwijs (groepen 6 t/m 8). Naast de reguliere EK-wedstrijden gaan tijdens deze Kids Day leerlingen van basisscholen de strijd met elkaar aan op verschillende handboogonderdelen. Die strijd leidt tot één winnaar. Hij of zij mag zich de Robin Hood Junior van het evenement noemen.

Voor de kinderen die op deze woensdagmiddag actief zijn in en rondom het Olympisch Stadion geldt de Kids Day als afsluiting van een project waarbij zij op school al kennis hebben gemaakt met de handboogsport (zie *Lichamelijke Opvoeding 2* vanaf pagina 30). Tijdens de LO-lessen voorafgaand aan de Kids Day hebben zij deelgenomen aan handboogclinics en zijn er al wedstrijdjes op schoolniveau geweest. De jeugd verschijnt dus goed voorbereid aan de start van Kids Day! Dit project zal in het schooljaar 2012 – 2013 landelijk uitgerold worden en zal worden afgesloten met een landelijke finaledag. Wie wordt dan de Robin Hood Junior van Nederland?

Collega's zijn van harte welkom om deze woensdagmiddag naar de wedstrijden en de leerlingen te kijken maar ook om na afloop van de Kids Day de pijl en boog zelf ter hand te nemen of om kennis te maken met het scholenproject.

Inschrijven en algemene informatie

Inschrijven voor al deze activiteiten en meer informatie over tijden en kosten, kan via de website: www.kvlo150jaar.nl

VOORJAARSVERGADERING

Op donderdag 7 juni a.s. vindt van 17.00-20.00 uur de huishoudelijke Voorjaarsvergadering 2012 plaats. Informatie over de locatie volgt. De voorlopige agenda is als volgt:

- 1 Opening en mededelingen
 - 2 Verslag Wintervergadering 2011 (te downloaden van MijnKvlo)
 - 3 Jaarrekening 2011
 - a Rekening en verantwoording 2011 (deze wordt verzonden aan de afdelingsbesturen)
 - b Decharge bestuur
 - 4 Jaarverslag 2011
- Het volledige jaarverslag wordt verzonden naar de afdelingsbesturen en wordt gepubliceerd op MijnKvlo. KVLO-leden kunnen het volledige jaarverslag opvragen bij het bureau.
- 5 FvOv-zaken
 - 6 Rondvraag
- Schriftelijke vragen zullen eerst worden behandeld.
- 7 Sluiting

Als vertegenwoordiger van je afdeling krijg je eerste klas treinkosten vergoed en vrijstelling van je school.

Nieuwe sportorganisatie in de sloppenwijken van Kaapstad

Mandla Sport 4 Change is een nieuwe organisatie die is ontstaan vanuit de Nederlandse organisatie Respo International (www.respo.org). Respo International heeft de afgelopen twee jaar onder leiding van Willemijn Assink tien mensen met een handicap uit de sloppenwijken van Kaapstad opgeleid tot sporttrainer. Deze organisatie gaat zich inzetten om meer sportprogramma's op te zetten in de verschillende sloppenwijken. Achterliggend doel is hiermee de levensstandaard van mensen met een handicap proberen te verbeteren en tevens meer bewustzijn te creëren voor de mogelijkheden van mensen met een handicap onder de bevolking van Kaapstad.

MandlaSport4Change@gmail.com

INSTRUCTIE

Instructie lijkt onlosmakelijk verbonden met het onder de knie krijgen van bewegingspatronen. Als je in de afgelopen voorjaarsvakantie op wintersport bent geweest, heb je vast veel bewegingsaanwijzingen ontvangen of gegeven. Met instructie kan een sporter worden geïnformeerd en gemotiveerd. Een instructeur of coach met een geoefend oog ziet welke verandering aan de bewegingsuitvoering de sleutel kan zijn tot verbetering. Hij weet met welke aanwijzing je de sporter zover krijgt net dat ene stapje verder te gaan. Toch is het geen uitgemaakte zaak dat instructies – ook al lijken ze zinvol – tot een verbetering van de sportprestatie leiden. Welke instructie leidt dan wél tot prestatieverbetering? Een relevante vraag voor elke coach en natuurlijk ook voor de vakantieganger die van meerwaarde wil zijn in het leerproces van anderen. Meer weten? m.j.kok@vu.nl
Sportknowhow.nl

HERDRUK BASISDOCUMENT BEWEGINGS- ONDERWIJS VOOR DE ONDERBOUW VO

In 2007 verscheen de eerste druk van het Basisdocument bewegingsonderwijs voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs, als referentiekader voor vaksecties LO om de kwaliteit van hun programma bewegingsonderwijs onder de loep te nemen. Inmiddels heeft het boek zijn weg gevonden naar docenten en binnen de opleidingen en heeft het een stimulans betekend voor de ontwikkeling van het domein bewegen en sport in de onderbouw van het VO.

Intussen heeft een groot deel van de oorspronkelijke ontwikkelgroep een verbeterde tweede druk gemaakt om een nog betere bijdrage te kunnen leveren aan vakontwikkeling als doorgaand proces. Meer informatie is te vinden op www.janluitingfonds.nl

SPORTBUURTCOACH OF BUURTSPOORTCOACH?

Na vier jaar 'Impuls brede scholen, sport en cultuur' is Nederland nu toe aan 'Sport en Bewegen in de Buurt'. Of er daarmee veel verandert? Niets wezenlijks: de combinatiefunctionaris wordt buurtsportcoach en werkt in meer sectoren. De uitdaging volgens de meeste ingewijden: de financiering van 60% door gemeenten. Het belangrijkste verschil zit 'm erin dat sportactiviteiten niet alleen in het onderwijs kunnen worden aangeboden, maar ook in andere sectoren zoals welzijn, kinderopvang en zorg. Waar er lokaal behoefte aan is. En de combinatiefunctionaris wordt vervangen door de buurtsportcoach. In de aanvankelijk plannen heette de functie sportbuurtcoach en deze kleine naamsverandering typeert de nieuwe regeling: de wijk staat centraal. Meer weten? www.sportknowhow.nl

→ FRISBEE

HET ULTIEME SPEL

Frisbee wordt veel gespeeld in parken en op stranden. Maar het is ook een sport, die gespeeld wordt in verenigingen en op school. In *Frisbee, het ultieme spel* wordt een brug geslagen tussen jeugdsport en bewegingsonderwijs op school.

Frisbee, het ultieme spel schenkt aandacht aan diverse spelvormen, zoals onder meer de wedstrijd-sport 'ultimate frisbee' en een aantal andere, meer en minder bekende individuele en teamspelvormen. De spelvormen zijn zowel binnen als buiten de school breed toepasbaar. Bovendien geeft het boek korte en heldere beschrijvingen van verscheidene werp- en vangtechnieken.

Frisbee, het ultieme spel is een praktische gids voor lesgevers die in het onderwijs of elders binnen het brede terrein van bewegen en sport met frisbee aan de slag willen. Het boek behandelt diverse spelvormen en speltechnieken, geeft vele praktische tips en is rijk geïllustreerd.

Over de auteur

Ted Beute is behalve bestuurslid van de NFB, een uitstekend didacticus als docent bewegingsonderwijs.

€16,⁹⁰ incl. btw

ISBN: 978-90-52335-53-1

Te bestellen via www.janluitingfonds.nl

janluitingfonds
LEZEN OVER BEWEGEN

→ In samenwerking met Arko Sports Media

→ BASISDOCUMENT BEWEGINGSONDERWIJS VOOR DE ONDERBOUW VAN HET VOORTGEZET ONDERWIJS

Welke kwaliteit streven we als vakwereld na binnen bewegingsonderwijs – of zoals het vanaf nu heet 'bewegen en sport' – in de onderbouw van het voortgezet onderwijs? Een actuele vraag nu de regelgeving voor die onderbouw meer ruimte aan de scholen laat en er een toenemende samenwerking met buitenschoolse partners aan het ontstaan is. Altijd wordt aan de vaksectie bewegingsonderwijs gevraagd kwaliteit te leveren. In dit Basisdocument bewegingsonderwijs wordt stapsgewijs een antwoord gegeven op die vraag naar kwaliteit.

Eerst biedt dit Basisdocument een visie op doel en functie van het bewegingsonderwijs in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Het gaat erom leerlingen beter bekwaam te maken voor deelname aan een in toenemende mate complexe en gedifferentieerde bewegingscultuur.

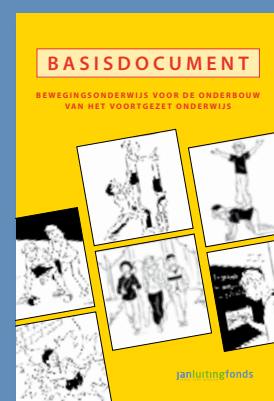
Vervolgens worden 22 leer- of ontwikkellijnen beschreven. In elk daarvan staat een cluster activiteiten met een overeenkomstige (bewegings)uitdaging centraal. Ook is van alle leerlijnen een voorbeeld gegeven van kernactiviteiten die op groepsniveau voor die leerlijn aan het eind van klas 1 en aan het eind van klas 3 haalbaar zouden moeten zijn.

Ten slotte wordt van elke kernactiviteit op vier verschillende niveaus de wijze waarop leerlingen daaraan deel kunnen nemen omschreven.

€52,⁵⁰ incl. btw

ISBN: 978-90-72335-57-9

Te bestellen via www.janluitingfonds.nl

janluitingfonds
LEZEN OVER BEWEGEN

→ In samenwerking met Arko Sports Media